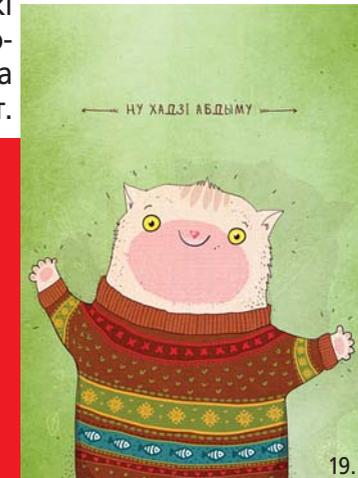

У Музеі гісторыі беларускага кіно завяршаецца Першая беларуская выстаўка-фэстываль аўтарскай паштоўкі "POST SCRIPTUM". Акрамя работ у гістарыяграфічнай частцы выстаўкі, дзе прадстаўлены шэраг рарытэтаў з прыватных калекцый і фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея, з нагоды фэсту быў абвешчаны конкурс паштовак. Дарэчы, яго вынікі падвядуць сёння ўвечары. Тым часам, на першай паласе мы сабралі паштоўкі з вясным настроем і тэматыкай, каб павіншаваць чароўных жанчын не адной, а амаль двума дзясяткамі сучасных аўтарскіх і тыражных рэтра-работ.

"POST SCRIPTUM" ... НА ПАЧАТКУ ВЯСНЫ

На паласе прадстаўлены аўтарскія паштоўкі Аліны Бульгі (1), Дар'і Мандзік (3), Вольгі Бераснёвай (4, 14), Дар'і Мартынавай (6), Аляксея Ісакава (10), Руслана Найдзена (12), Міколы Селешчука (13), Ніны Сакаловай-Кубай (15), Сяргея Стэльмашонка (16), Арлена Кашкурэвіча (17), Наталлі Чатковай (18), Вольгі Кузьміч (19), з калекцый Канстанціна Хацяноўскага (5) і Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь (2, 7, 8, 9, 11).

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Падпіску на газету можна аформіць з дапамогай банкаўскай карткі праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаванья сродкі масавай інфармацыі").

Дэталны разгляд

Без стымулу не абсыціся

Традыцыя прысвячэння года пэўнай тэме зарэкамендавала сябе і ў нас. Правядзенне 2014-га пад эгідай гасціннасці дазволіла прыняць багата турыстаў, якія поруч з матчами Чэмпіяната свету па хакеі знаёміліся з беларускімі цікавосткамі.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Прысвячэнне аднаго з гадоў культуры мае перавагі. Вось толькі, каб атрымаць іх, трэба падрыхтавацца. У тым сэнсе, што кожны на сваім месцы — чыноўнік, бізнесмен, журналіст, работнік культуры — павінен зрабіць усё, каб наша культура раскрылася палітрай адметнасцей і змагла выйсці на новы ўзровень развіцця. І без кананадаўчых аспектаў тут не абсыціся. Важна, каб была забяспечана падтрымка ўстановам культуры ў выглядзе падатковай палёгіі, магчымасцей кшталту тых, што адкрыты, скажам, для спартыўных аб'яднанняў. Словам, як жа без стымулу?

Тое ж тычыцца і бізнес-супольнасці. Сёння сацыяльная адказнасць прадпрыемстваў прадуладжвае дапамогу праектам, скіраваным на

падтрымку дзяцей, людзей з абмежаванымі магчымасцямі і экалогію. Культура ж, па словах мэнэджараў па сацыяльным праектаванні, не ўваходзіць у гэты пералік. У выніку, адзінкавыя прадпрыемствы, чые кіраўнікі любяць мастацтва, аказваюць фінансавую дапамогу ўстановам культуры. Калі ж мы жадаем, каб Год культуры быў адметным і выніковым, то без глабальнай падтрымкі бізнеса не абсыціся.

А пакуль гэтыя пытанні не вырашаны, можа, варта спачатку правесці рэспубліканскі тыдзень культуры. З яркімі, змястоўнымі імпрэзамі. Па сутнасці, можна перанесці досвед акцыі "Ноч музеяў" на ўсе ўстановы культуры і ажыццявіць праект з умоўнай назвай "Мастацтва non-stop". Чаму не?

А калі — Год культуры...

На выніковай калегіі Міністэрства культуры краіны агучана ідэя абвяшчэння 2016-га годам культуры. Мы вырашылі ўнесці ў скарбонку прапаноў да гэтай ініцыятывы і свае развагі, якія друкуем цягам некалькіх нумароў. Запрашаем падзяліцца меркаваннямі і чытачоў!

Пачуем і пабачым?

Так склалася гістарычна, што ў культурным полі я больш кантакту з альтэрнатыўнымі музыкантамі. Цягам 1990-х у нашай краіне пад патранажам афіцыйных структур праводзіліся фестывалі, агляды ды конкурсы — на рэспубліканскім і рэгіянальным узроўнях — такіх выканаўцаў. Сёння яны варацца ва ўласным соку.

Алег КЛИМАЎ

Сталічным артыстам пашанцавала больш. У Мінску, натуральна, і з канцэртнымі пляцоўкамі прасцей, і хоць нейкія фэсты ладзяцца на рэгулярнай аснове — адносна маштабныя ды лакальныя. Праўда, арганізаваныя, як правіла, прыватнымі структурамі і энтузіястамі. Дзяржава на такое мастацтва звяртае ўвагу мінімальна: мабыць, радыё (рэдкамі трэкамі) і тэлебачанне (узгадаліся праграмы "Зорны рынг", "Вышэй за дах", "Легенды. Live") с'як-так даюць карціну гэтай творчай "кухні".

Мне здаецца, у Год культуры можна было б паспрабаваць ініцыяваць буйны рэспубліканскі форум, прысвечаны сучаснай маладзёжнай музыцы, калі хочаце, так званай субкультуры. Нашы чыноўнікі (у добрым сэнсе гэтага слова), спадзяюся, чуюць і бачаць, што робіцца ў краіне з папулярнай музыкой,

куды яна рухаецца. Думаю, ім было б цікава даведацца і пра тое, пра што спявае, што грае не такая ўжо і малая колькасць выканаўцаў, якія выбралі для самарэалізацыі іншыя кірункі, стылі, жанры. Урэшце, падобны досвед меўся і раней: кажу пра фестываль "Bela-music", што ў фармаце open air ладзіўся колькі гадоў таму з удзелам дзяржавы.

Сучаснае беларускае музычнае папулярнае мастацтва — гэта не толькі Аляксандр Саладуха ды Алена Ланская, гэта і гурт "Haina", і рэпер Zeman, і псіхадэльшычык .K ды многія іншыя. Таксама не без іскры Божай яны ўвасабляюць сабой айчынную музычную сцэну. Людзі, якія шукаюць, спрабуюць ісці ў нагу з часам і эксперыментуюць. Ім ёсць што праспяваць ды сыграць. І ў іх маюцца свае прыхільнікі.

Віншаванні

Дарагія суайчынніцы!
Чароўныя нашы жанчыны!

Ад усёй душы віншую вас з Днём жанчын — 8 Сакавіка! Жадаю моцнага здароўя, дабрабыту ў сям'і, шчасця, радасці, кахання, любові, міру!

У наш час цяжка сустраць такую прафесію, у якой вы не маглі б рэалізаваць сябе ў поўнай меры. Важкае і нават вядучае месца займаеце вы і ў сферы культуры.

Работнікі музеяў і цэнтраў рамёстваў, бібліятэкары і літаратары, мастакі і артысты, кіна-, тэатральныя і музычныя дзеячы, майстры народнай творчасці і мастацтвазнаўцы — пераважна, жанчыны. Без вашай самаадданай працы, без вашых ведаў і ўменняў немагчыма ўявіць беларускую культуру. Вы захоўваеце яе мінулае, развіваеце сённяшні дзень, плануеце будучыню сферы, а, значыць, сваімі справамі зберагаеце і памнажаеце нацыянальны набытак нашай роднай Беларусі!

Поспехаў вам на гэтым шляху! Дзякуй за ваш талент, прыгажосць і вечную, як вясна, маладосць! Дзякуй за тое, што натхняеце моцную палову чалавечтва на стваральны лад, на таленавітае ўзяцце многіх і многіх творчых вяршыняў! Дзякуй за тое, што вы і ў нас ёсць і заўсёды будзеце!

Міністр культуры
Рэспублікі Беларусь
Барыс СВЯТЛОЎ

Дарагія жанчыны!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы і ад сябе асабіста віншую вас з Днём жанчын!

Надыход вясны і свята, прысвечанага Жанчыне, успрымаюцца як непаздзельная з'ява, якую так чакае кожны. За часы існавання жыцця на зямлі жанчына па праве з'яўляецца рухавіком цывілізацыі, яе ўпрыгожаннем і духоўным індикатарам. Менавіта вы натхняеце нас, мужчын, на высакародныя ўчынкi і абуджаеце жаданне стаць больш дасканалымі, моцнымі і надзейнымі.

Ад усяго сэрца жадаем вам, мілыя жанчыны, каб нязгаснае пачуццё вясны і любові сваім цяплом і святлом азарыла кожны зямны ваш дзень. Моцнага вам здароўя, выдатнага настрою, асабістага шчасця і дабрабыту.

Старшыня камісіі
Аляксандр СЯГОДНІК

Дарагія нашы жанчыны!

Прыміце сардэчныя віншаванні з Міжнародным жаночым днём 8 Сакавіка!

Гэтае вясновае свята прыносіць у жыццё абуджэнне светлых пачуццяў павагі, удзячнасці і любові да прыгожай паловы чалавечтва.

Ваша мудрасць і ўнутраная сіла з'яўляюцца той асновай, на якой трымаецца свет. Вы натхняеце на подзвігі і адкрыцці, умеце спыніць варожасць словам, дорыце чалавечтву пшчоту, чуласць і дабрыню.

Няхай вашы прыгажосць, чароўнасць, душэўная шчодрасць, як жыватворная крыніца, сілкуюць стваральную сілу грамадства.

Міру, шчасця і дабрабыту вам і ўсім, хто вам дарагі!

3 павагай, Наталля АЎДЗЕЕВА,
старшыня ЦК Беларускага прафсаюза
работнікаў культуры

Форум

У артыкуле "Навошта, кажаце, яны патрэбны?", апублікаваным у мінулым нумары "К", мы прапанавалі бібліятэкарам пракаментавачы, мякка кажучы, непрыемныя "каменты" з Сеціва на адрас іх прафесіі. Тэзісы вострабачных заўсёдняў папулярнага беларускага інтэрнэт-партала зводзіліся да дзвюх паказальных фраз, што ў некалькіх сотнях каментараў шматразова "абсмакваліся": "Мылі б падлогу — атрымлівалі б у два разы больш" і "Таму што бібліятэкары ў асноўным палову дня нічога не робяць". Зразумела, мы чакалі і іншыя выказванні ад прафесіяналаў. І яны вельмі хутка апынуліся ў пошце "К". Дарэчы, запрашаем і іншых спецыялістаў далучыцца да абмеркавання сітуацыі, бо датычыцца яна найперш прэстыжу прафесіі бібліятэкара і прэстыжу культуры наогул у вачах шырокага грамадства.

Марына ПЕТРАШКЕВІЧ,
бібліятэкар Дзіцячай бібліятэкі
№ 8 горада Мінска:

— З артыкула газеты даведалася пра зневажальныя каментарыі карыстальнікаў Інтэрнэту наконт бібліятэкараў і аплаты іх працы. Знайшла ў сетцы сам артыкул, прачытала амаль усе астатнія каментарыі. Добрага там мала. Хочацца паспрачацца з гэтымі "разумнікамі" і абараніць сваю прафесію.

"Бібліятэка — гэта ўстанова, якая збірае і захоўвае творы друку і пісьменства для грамадскага карыстання, а таксама ажыццяўляе даведачна-бібліяграфічную работу". Вікіпедыя, якая тут працытавана, дае про-

лой плошчы. Ніхто не задумваецца, колькі бібліятэкар робіць не сваёй, не бібліятэчнай працы. Падмесці вуліцу, пачысціць снег (бо дворніка няма), пагрузіць і разгрузіць кнігі (грузчыка таксама няма), адвезці-прывезці дакументы (з кур'ерам сітуацыя тая ж). Так што няпраўда, што бібліятэкар — спецыяльнасць маларухомая.

За ўсёй гэтай працай стаяць звычайныя людзі, але — прафесіяналы, якія працуюць за тры мільёны рублёў у месяц.

У карыстальнікаў Сеціва ўзнікае пытанне, а навошта бібліятэка, калі ёсць Інтэрнэт. У мяне сустрэчныя пытанні. А ці зможам Інтэрнэт зрабіць усе вышэй

Навошта, кажаце,

Ізноў пра каментатараў з Сеціва і "лёгкі" хлеб бібліятэкара

стае і зразумелае вызначэнне паняцця "бібліятэка". Так было на працягу мінулых стагоддзяў. Так і надалей працягнецца існаванне бібліятэкі, але толькі ў цывілізаваным і культурным грамадстве. Праўда, сёння функцыі бібліятэкі выйшлі далёка за межы названых.

Цяпер публічная бібліятэка — гэта шматпланавы дасугавы цэнтр. Традыцыйны яго кірунак — сустрэчы. Не толькі з пісьменнікамі, а і мастакамі, музыкантамі, акцёрамі, журналістамі, нават бармэнамі з жангльваннем шклянкамі і бутэлькамі ды візажыстамі. Сярод вядомых форм работы — чытанні ўголос, дыстанцыйнае абслугоўванне, правядзенне прэзентацый з выкарыстаннем сучаснай тэхнікі, экскурсіі, падбор літаратуры па запыце, гурткі. Я не кажу пра абслугоўванне чытачоў, расстаноўку фонда, афармленне выставак. І гэта толькі тая праца, якая навідавоку, не кажучы пра бясконцыя ўнутраныя працэсы з прыняццем кнігі і перыёдыкі, іх расстаноўкай, спісаннем, напісаннем планаў і справаздач.

Інавацыі ў бібліятэках таксама шмат: конкурсы (дарэчы, з добрымі прызамі), гульні, ночы ў бібліятэках, наладжванне рэальных і віртуальных міжнародных "круглых сталаў" і канферэнцый. Цэнтралізаваная сістэма дзіцячых бібліятэк Мінска даўно выйшла за межы сваіх памяшканняў і актыўна працуе на гарадскіх пляцоўках пад час святкавання Міжнароднага дня абароны дзяцей, Дня горада, Дня Незалежнасці. Цягам двух гадоў дзіцячыя бібліятэкі ладзяць фестывалі дзіцячага чытання з разнастайнай цікавай праграмай і падарункамі лепшым чытачам года.

Сюды ж трэба дадаць перасоўванні фонду, спробы яго найлепшай расстаноўкі пры ма-

пералічанае, ці зможам ён прыцягнуць чытача, асабліва пачаткоўца, да кнігі — любой, электроннай ці папяровай, ці зможам Павуцінне прафільтраваць на якасць і даставернасць тое, што выдае на манітор, калі за ім дзіця? Ужо не кажу пра падборку якаснай літаратуры? Разнастайныя топ-10, топ-100 не ўлічваюцца, бо ў большасці выпадкаў іх складаюць усе, каму не лянота. А яны не адпавядаюць узроставым патрабаванням розных груп дзяцей. Сайты інтэрнэт-крам таксама нельга лічыць надзейнымі дарадцамі: у іх камерцыйная зацікаўленасць, чаго не скажам пра бібліятэкараў.

Што да гарбаты і кавы... Выбачайце, але бібліятэкары — людзі, і яны не могуць восем гадзін запар працаваць. Ім патрэбен перапынак. Хіба бухгалтар, праграміст ці інжынер не п'юць каву ў такі перапынак?

Наконт чытання. Дык тое ў бібліятэкара — прафесійны абавязак. Можна падумаць, што які іншы спецыяліст чытае прафесійную літаратуру ў свой вольны час. А высокакваліфікаваны бібліятэкар мусяць ведаць, пра што пішуць газеты, часопісы, якая кніга адпавядае таму ці іншаму жанру. З анатацыі і тым больш вокладкі гэта не заўсёды зразумела. Таму трэба праглядаць навінкі, у тым ліку і мастацкія.

Падобныя каментарыі — крыўдныя для бібліятэкараў, бо яны не аб'ектыўныя. Але ж крытыка ёсць крытыка, у ёй заўжды ёсць станоўчы момант. З гэтых каментараў трэба зрабіць выснову: пра дзейнасць бібліятэк мала ведаюць. І яна асвятляецца збоўшага ў прафесійных СМІ, а трэба выходзіць на шырокі прасцяг. У тым ліку, з'яўляцца і на папулярных сайтах.

Праўда, я сумняваюся, што гэтым каментатарам ёсць не-

Газета ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

КУЛЬТУРА

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАПН, Ілья СВІРЫН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КЛИМАЎ, Аліна САУЧАНКА; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Інга ЗЕЛІГІС.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 818. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 06.03.2015 у 18.00. Замова 996. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 023/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

йкая справа да таго, дзе і што адбываецца. Хутэй за ўсё, яны не чытаюць мастацкую літаратуру, не разважаюць над ёй, але вараца выключна ў асабістым катле ўласных патрэб. У вольны ж час сядзяць у Сеціве, усіх лаюць і зневажаюць (у дадзеным выпадку нейкі "усёвед" вырашыў, што і пажарныя нам не патрэбны, бо выратоўваць людзей можа кожны, а вось гуляць у футбол патрэбны здольнасці, таму і такая розніца ў зарплатах футбаліста і пажарнага).

А напрыканцы перакажу назіранні аднаго карыстальніка бібліятэкі: "У паліклініцы чалавека і яго скаргі ігнаруюць, у краме падмануць, у транспарце — нахамяць. І толькі бібліятэка застаецца бясплатнай, тым месцам, дзе заўсёды ветлівы спецыяліст нягледзячы ні на што добрасумленна выконвае свае абавязкі, быццам бы ў яго і праблем сваіх няма".

Марыя ШАРАБАЙКА, бібліятэкар бібліятэкі-філіяла №8 Наваполацкай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы:

— Не магу не адгукнуцца на артыкул "Навошта, кажэце, яны патрэбны?", змешчаны ў "К" № 9, і хачу выказаць некалькі сваіх меркаванняў.

яны патрэбны?

Пачатак абмеркавання тэмы прэстыжу бібліятэчнай прафесіі — у мінулым нумары.

Так, згодная, у Інтэрнэце шмат чаго можна сёння знайсці. Але магу сказаць, зыходзячы са свайго, хай і не надта вялікага, вопыту бібліятэчнай працы: калі чалавек не прывык чытаць, дык ён і ў Сеціве не стане чытаць. Бо проста не ўспрыме таго, што напісана літарамі.

Таксама ў мяне ўзнікае пытанне: калі моладзь такая "прасунутая", дык чаму школьнікі ўсё адно прыходзяць да нас у бібліятэку і бяруць кнігі, якія ім патрэбны па школьнай праграме? Наўрад ці таму, што настаўнікі не дазваля-

юць ім чытаць у Інтэрнэце... Значыць, прычына ў іншым, у тым, што папяроявая кніга і электронная — гэта дзве розныя рэчы.

Таксама вельмі спадабалася меркаванне Алены Даўгаполавай, што людзі, якія не наведваюць бібліятэкі, звычайна не наведваюць і музеі, і тэатры. За рэдкім выключэннем, канешне. Яшчэ спадабалася меркаванне аб тым, што моладзь валодае сучаснай лічбавай тэхнікай, але не валодае тэхнікай чытання. Адсюль — і арфаграфічныя памылкі, і няздольнасць пісьменна пабудоваць сказы і нават адстойваць свой пункт гледжання.

Мяне, да прыкладу, вельмі раздражняюць арфаграфічныя памылкі, калі я перапісваюся ў сацыяльных сетках ці праз SMS-паведамленні з сябрамі. А яшчэ не надта падабаюцца скарачэнні ў словах ("оч хачу", "мож схажу", "4то делаеш" і гэтак далей).

Што да чытачоў, дык яны да нас прыходзяць кожны дзень. Калі — больш, калі — менш. Такога, каб ніхто да нас не зайшоў, ніколі не было. Я кожны дзень вяду бібліятэчную статыстыку (ліччу колькасць чытачоў, наведвальнасць, кнігавыдачу), запіваю дзённік работы бібліятэкі, а ў канцы месяца ўсё гэта падлічваю і выводжу агульную суму.

Дубль два.

Таму сцвярджаю з упэўненасцю: чытачы заўжды прыходзяць!

А ўвогуле, працы ў бібліятэках сапраўды вельмі шмат. Да прыкладу, загадчыкі аддзелаў і філіялаў напрыканцы кожнага месяца, квартала і года робяць справаздачы аб зробленай працы. Таксама мы ладзім масавыя мерапрыемствы, афармляем кніжныя выстаўкі, праводзім анкетаванні з чытачамі, удзельнічаем у розных прафесійных конкурсах. Да слова, у 2013 годзе ў Наваполацкай ЦБС адбыўся конкурс маладых бібліятэкараў. Я там выйграла ў намінацыі "Бібліятэкар інтэлектуальны".

І апошняе. Не варта, мабыць, і казаць, што людзі будуць хадзіць у тую бібліятэку, дзе ім падабаецца. Таму, безумоўна, многае залежыць і ад саміх спецыялістаў. З гэтай прычыны галоўнымі нашымі якасцямі павінны быць, на маю думку, ветлівасць, камунікабельнасць, эрудыцыя, ну і, канешне, прафесіяналізм.

Увага! Аб'явы!*

ДУА "Інстытут культуры Беларусі"
аб'яўляе конкурс на замяшчэнне вакантнай пасады
загадчыка кафедры культуралогіі
і псіхалага-педагагічных дысцыплін.
Дакументы прымаюцца па 05.04.2015.
Поўная інфармацыя аб конкурсе размешчана
на сайце www.inbelkult.by

**Установа адукацыі
"Беларуская дзяржаўная акадэмія
мастацтваў"**

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасады
прафесарска-выкладчыцкага складу:
— загадчык кафедры рэжысуры;
— прафесар кафедры рэжысуры;
— загадчык кафедры сцэнічнай мовы і вакалу.
Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.
Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе,
падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас:
220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81,
адрэс кадры, тэлефон: 292-77-34.

Зваротная сувязь:
рэплікі і каментарыі

"Мой вучань і пераемнік..."

10 лютага адна з недзяржаўных беларускіх газет апублікавала артыкул з выразнай назвай "Несостоявшийся наследник" з нагоды смерці Андрэя Міхайлавіча Савіцкага 9 лютага 2015 года.

Паводле дадзенага артыкула творчы шлях Андрэя Міхайлавіча можна падзяліць на два перыяды — да яго спробы ўступіць у Беларускі саюз мастакоў і наступны — калі, са слоў аўтара матэрыяла, "жыццё імкліва ішло па нахільнай". Прычына, з-за якой не ўзялі Андрэя Міхайлавіча ў Саюз, указана не тая, няправільная. У сапраўднасці ён не "ўваліўся п'яны, учыніў скандал...", а напісаў перад разглядам яго кандыдатуры востры артыкул на кіраўніцтва Саюза тых гадоў, што і вызначыла адмоўнае рашэнне па пытанні аб яго ўступленні. Таксама вобраз Андрэя Міхайлавіча апошніх гадоў жыцця паказаны ў артыкуле вельмі аднабока. Складанасці і праблемы яго лёсу ў гэты перыяд не даюць нам права скажаць і недаацэньваць усё тое станючае, што нёс з сабой гэты чалавек. Уяўляецца дарэчным нагадаць пра яго жыццё.

Андрэй Міхайлавіч нарадзіўся ў 1964 годзе ў Мінску ў сям'і знакамітага мастака Міхаіла Савіцкага, што, вядома, шмат у чым і вызначыла яго далейшы лёс. Адночы Міхаіл Андрэевіч, на пытанне "Ці ёсць у Вас аднадумцы?" адказаў: "Ёсць. Гэта мой сын — мой вучань і адзіны пераемнік". Такім ён і быў на працягу ўсяго свайго жыцця.

Сфера яго інтарэсаў уключала біялогію, сусветную філасофію і літаратуру ды, вядома, мастацтва. Андрэй Міхайлавіч запамніўся чалавекам велізарнай эрудыцыі, цікавым суразмоўцам, які мог займацца разважачым і пра сусветную палітыку, і пра помнікі старажытнаіндзейскай літаратуры. Ён з гонарам называў сваё прозвішча, застаючыся годным, сумленным пераемнікам свайго бацькі, верным сябрам і проста добрым чалавекам. Арыгінальнасць яго натуры заўсёды пакідала права на незвычайны лад жыцця.

У 1987 годзе Андрэй Міхайлавіч заканчвае графічнае аддзяленне Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Са снежня 1987 па красавік 1989 года служыць у Савецкай Арміі, пасля дэмабілізацыі прысвячае сябе графіцы. Яго спадчына ў названым кірунку выйўленчага мастацтва мала вывучана, паколькі пры ягоным жыцці не выходзіла адпаведных каталогаў работ. Спадзяёмся, гэты прабел будзе з часам запоўнены грунтоўным даследаваннем. Дарэчы, у яго актыве ёсць і цікавыя жывапісныя карціны, якія Андрэй Савіцкі пісаў у майстэрні бацькі.

З 1994 па 1999 года Андрэй Міхайлавіч займаў пасаду памочніка кіраўніка Творчых акадэмічных майстэрняў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, з 1999 па 2010 гады — намеснік кіраўніка. У 1996 годзе Андрэй Міхайлавіч завяршыў, мабыць, свой галоўны мастацтвазнаўчы твор: "Міхаіл Савіцкі" — аб'ёмны ўступны артыкул да манаграфіі пра жыццё і творчасць свайго бацькі. У ёй прадстаўлены падрабязны аналіз творчасці мастака як гістарычнага, культуралагічнага, сацыяльнага феномену. Дадзеная кніга шмат у чым застаецца апорнай для даследчыкаў творчасці Міхаіла Андрэевіча. Яе складанне і выданне — таксама заслуга яго сына.

З 2011 года Андрэй Савіцкі — навуковы супрацоўнік Музея гісторыі горада Мінска. Варта дадаць належнае яго клопату пра спадчыну свайго бацькі. Ім была перададзена ў дар музею вялікая калекцыя кніг, бацькоўскіх рэчаў і ўзнагарод. А ў 2014-м Мастоцкай галерэі падарана 13 палотнаў Міхаіла Савіцкага.

У апошнія гады жыцця Андрэй Міхайлавіч практычна адышоў ад мастацкай практыкі, засяродзіўшыся на мастацтвазнаўчай дзейнасці і музейнай працы. Два гады таму ім была завершана работа, якая складаецца з трох артыкулаў "Аб фрагменце", "Аб мадонне", "Аб партрэце", дзе цікава і прафесійна разгледжаны асобныя аспекты творчасці Міхаіла Савіцкага.

4 сакавіка пасля крэмацыі адбылося падпахаванне астанкаў Андрэя Савіцкага да магілы бацькі Міхаіла Андрэевіча і маці Маргарыты Захараўны на Усходніх могілках Мінска.

Супрацоўнікі Мастоцкай галерэі Міхаіла Савіцкага

Фотасюжэт нумара

Арганічныя лініі

Як правіла, рубрыка "Фотасюжэт нумара" друкуе здымкі з падзейнай афарбоўкай. Сёння — выпадак іншы. Аўтар фота, Андрэй Драко, больш як 15 гадоў працуе мастаком па святле ў Беларускім дзяржаўным тэатры лялек. Яго захапленне фатаграфіяй арганічна стала вынікам прафесійнай адданасці справе. Што на кадрах? Тэатральныя моманты і праявы навакольнага свету. Карацей, жыццё! Выстаўка работ Андрэя Драко, што ладзіцца гэтымі днямі ў Тэатры лялек, называецца "Лінія адрэзу".

Дзяжурны па нумары

"У Дзень 8 Сакавіка..."

Каб Клары Цэткін і Розе Люксембург хтосьці сказаў, што іх ініцыятыва зладзіць Міжнародны жаночы дзень з мэтай прыцягнення ўвагі грамадскасці да праблем жанчын трансфармуецца літаральна ў свята вясны, то, напэўна, яны моцна здзівіліся б, а мо і абурыліся б.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Тым не менш, сёння, калі вуліцы поўныя пахаў вясновых кветак, а паштоўкі "3 8 Сакавіка!" фантануюць пажаданнямі "дней всегда погожих" і "для улыбок радостных поводов хороших", неяк не верыцца, што ўсё пачыналася зусім інакш.

Што да вытокаў 8 Сакавіка, якое і сёння адзначаецца ААН як Міжнародны дзень барацьбы за правы жанчын і міжнародны мір, дык усё распачалося са змагання апошніх за роўныя правы і эмансipaцыю. Прычым, мела тая барацьба не абстрактны характар: жанчын канкрэтна не задавальнялі ненармаваныя рабочы дзень, які на мяжы XIX — XX стагоддзяў дасягаў 16 гадзін, і нізкія заробкі. А працаваць даводзілася на роўных з мужчынамі. Але жанчыны (і дзеці) атрымлівалі менш з той прычыны, што яны жанчыны і дзеці. Карацей, супраць дыскрымінацыі і выступалі актывісткі ў розных краінах.

Што да Расійскай Імперыі, дык упершыню дзень "8 Сакавіка" тут святкаваўся за чатыры гады да рэвалюцыі — у 1913-м у Санкт-Пецярбургу як папулярны міжнародны трэнд. І толькі пазней савецкая ўлада замацавала "за сабой" гэты дзень. У выніку 8 Сакавіка атрымала канатацыю савецкага свята. Урэшце, што да саветаў, то яны дазволілі жанчыне стаць раўнапраўнай у многіх пытаннях — і гэта можна прасачыць па тых жа савецкіх плакатах і паштоўках. (Дарэчы, прыклады падобных тыражных работ можна акурат цяпер паглядзець у рамках Першай беларускай выстаўкі-фестывалю аўтарскай паштоўкі "POST SCRIPTUM", што ладзіцца ў Музеі гісторыі беларускага кіно.) Быць лепшай на заводзе, класці рэйкі, працаваць на будоўлі, на чыгунцы... А вось жанчын-кіраўніц у гэтай чарадзе вобразаў так і не з'явілася.

З цягам часу абліччы жанчын-ударніц, баявых сябровак, актывістаў на савецкіх паштоўках сталі знікаць, змяняючыся падпісамі і выявамі больш асабістымі і адраснымі: "Любімай маме ў Дзень 8 Сакавіка!", "Віншваем нашых мам!". У 1966 годзе згодна з Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР дзень 8 сакавіка стаў святочным і нерабочым. І прыйшлі выявы ўжо цалкам абстрактна-рамантычна-цнатлівыя — кветка, медзведзянята, птушак і воўкаў, якія нясуць гэтыя самыя кветкі. "Дзень вызвалення жанчын ад кухоннага рабства" паступова ператварыўся ў свята вясны.

А што мы бачым на сучасных паштоўках? Тых самых кацянят і медзведзянят, але сфатаграфаваных і апрацаваных праз фотарэдактар, каб выклікаць цалкам прадказальнае заміланне. Гэта паштоўкі іншай візуальнай мовы — медыявыяў і выпадковага калажу. Сустрэкаюцца і такія жарты-выбрыкі: надпіс "Дзеля цябе — усё, што заўгодна" суправаджае выяву мужчыны ў халаце і пальчатках, які драіць падлогу на кухні. Прычым падобныя паштоўкі часам маюць падагалолак — "бо сёння твой дзень", які прыводзіць да думкі, што тое "эмансipaцыя" і сапраўды магчымае толькі на 8 Сакавіка.

Штосьці змянілася, але... не надта. "Прысыпаня" бліскаўкамі нарцысы, цюльпаны, мімозы чамусьці маюць адсылкі да савецкіх паштовак. Розніца — у якасным друку і "гатовых" віншаваннях (навошта, маўляў, нешта прыдумляць, ламаючы галаву). Пажаданні ж "расцвітаць як вясна", "цяпла і ўвагі", "шчаслівых навін" ужо напісаны ў паштоўцы. Напэўна, на пачатку вясны большага і не патрэбна?

З якой хуткасцю знікаюць фальклорныя калектывы, можна пабачыць на дыяграме. Так, у 2003 годзе, як я пісала, на Міншчыне было 230 ансамбляў, у 2010-м — ужо 196, у 2013-м — 157, у 2014-м — 136. Тэндэнцыя, як бачна, адмоўная, прычым, з кожным годам колькасць страчаных гуртоў павялічваецца ў разы. Сотні людзей выпадаюць з кола тых, хто збірае і захоўвае лепшыя ўзоры творчасці нашага народу.

Сярод асноўных чыннікаў такой сумнай сітуацыі на Міншчыне можна назваць наступныя: адсутнасць спецыялістаў, а таксама неабходных умоў для працы, нізкі прэстыж фальклорнага руху сярод культуротнікаў.

Зараз крыху падрабязней пра кожную. Найбольш востра, на мой погляд, стаіць праблема недахопу спецыялістаў. Фальклор — шматпланавы кірунак дзейнасці, яму складана навучыць-

Фальклор знікае, бо ад яго не патрабуюць развіцця?

ца па падручніках. Напрыклад, рэгіянальную манеру спеваў ці танцаў не завучыш па нотах, тут трэба пераймаць ад носьбітаў "з голасу ў голас", "з нагі ў нагу". Да таго ж, фальклорная спадчына заўжды рэгіянальная, прывязаная да ландшафту і гісторыі краю. Таму кіраўніку фальклорнага гурта мала мець выдатны музычны слых і добрую пластыку рухаў, ён павінен выдатна ведаць гісторыю і этнаграфію, шмат энергіі і часу аддаваць справе... Пагадзіцеся, у Беларусі знойдзецца не так шмат людзей, гатовых на такія намаганні. Не кажу ўжо пра тое, што заробак у падобнага спецыяліста будзе не надта вялікі, які і ў цэлым па сферы культуры краіны.

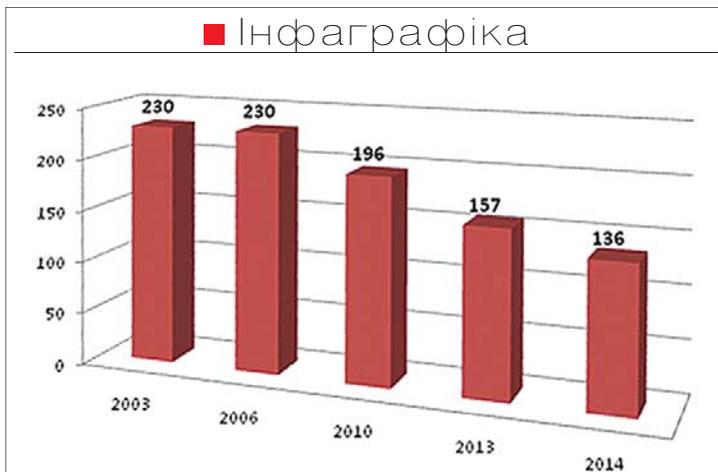
Вось таму фальклорных калектываў робіцца ўсё менш. Некаторыя знікаюць, некаторыя кідаюць працаваць з фальклорам, ператвараючыся ў ансамблі народнай песні (танца, музыкі). І, падаецца, вырашыць гэтую праблему не пад сілу адным культурным работнікам. У першую чаргу, тут патрэбны змены ў сістэме адукацыі, прычым не толькі ў вышэйшых навучальных установах, а пачынаючы, мабыць, яшчэ з дашкольных устаноў, з кадравай палітыкі, скіраванай на "вырошчванне" ў кожным рэгіёне сваіх спецыялістаў...

У сферы культуры Мінскай вобласці працэс знікнення фальклору стрымліваецца стварэннем аматарскіх аб'яднанняў фальклорнага профілю, клубнаў аматараў фальклору пры клубных установах. У такой форме не патрэбны прафесійны кіраўнік: дастаткова актыўнай і працялівай асобы, якая аб'яднае вакол сябе ўсіх цікаўных. Канешне, аматарскія аб'яднанні ніколі не заменіць паўнаўраўнаважанага фальклорнага калектыву, але актыўная праца іх удзельнікаў дае плённыя вынікі. Так, клуб аматараў фальклору "Крынічанька" Хатлянскага СДК Уздзенскага раёна летась прымаў удзел у VI Рэгіянальным фестывалі фальклорнага мастацтва "Сугалосе" нароўні з вядучымі фальклорнымі гуртамі Міншчыны.

Але недахопам мастацкіх кіраўнікоў кадравая праблема не вычэрпваецца. Яшчэ адзін галаў-

Сёння шмат людзей займаецца ў аматарскіх калектывах рознай скіраванасці. Так, адным з самых папулярных і распаўсюджаных кірункаў для такіх аб'яднанняў на Міншчыне да нядаўняга часу з'яўляўся фальклор. У 2003 годзе па вобласці актыўна дзейнічала 230 ансамбляў, ствараліся новыя тыпы устаноў культуры — дамы фальклору (на пачатку 2000-х — 11), дзе ўсе ахвотныя маглі дакрануцца да таямніц роднай культуры. Супрацоўнікамі гэтых устаноў арганізаваліся этнаграфічныя экспедыцыі па зборы рэгіянальных традыцый, ладзіліся святыя з народнага календара, збіраліся экспанаты для невялікіх этнаграфічных музеяў... Але на першае студзеня 2015 года дамоў фальклору засталася ў рэгіёне толькі пяць, і толькі адзін з іх быў рэарганізаваны ў іншую, шматпрофільную ўстанову культуры. Астатнія — зачынілі. І гэта сапраўдная праблема.

Іх засталася толькі пяць

Дынаміка колькасці фальклорных калектываў Міншчыны за апошнія гады

ны боль — адсутнасць метадыстаў па фальклорным профілі. Не дапамагае вырашыць праблему і сістэма размеркавання пасля вучобы ў ВУНУ. Маладыя спецыялісты, не зацікаўленыя пасадай, збягаюць пры першай жа магчымасці. А "спецыяліст па прымуце" часцей за ўсё выконвае службовыя абавязкі па прыцыпе "абы адчапіліся".

Пытанне, што і казаць, досыць складанае. І зноў жа шляхі вырашэння я бачу ў сістэме адукацыі і ў кадравай палітыцы. Мне падаецца, дапамагла б праца "на ўдаленні". З сучасным узроўнем камунікацыйных тэхналогій гэта цалкам магчыма. Спецыяліст па фальклору мог бы дзейнічаць праз Інтэрнэт (электронная пошта, відэа-канферэнцыі і гэтак далей) са зручнага месца, а вольны час прысвяціць самаадукацыі, паездкам на раён і гэтак далей. Іншая справа, як гэта ўсё ўвасобіць на практыцы...

Настасся КОМЛІК-ЯМАЧІНА, вядучы метадыст па фальклору Мінскага абласнога цэнтру народнай творчасці

Пра наступную прычыну — адсутнасць умоў для працы. Клубныя ўстановы зачыняюцца па ўсёй вобласці ўжо не першы год — "дзякуй" аптымізацыі. Таму часцяком аматары фальклору збіраюцца па ўласных хатах. Напрыклад, на Любаншчыне ўдзельнікі фальклорнага аб'яднання "Вытокі" нават выкупілі будынак (праўда, ён без электрычнасці і іншых побытавых выгод), дзе зладзілі майстэрню, "выставачную залу" і зрабілі там месца для творчых сустрэч. Але такі выпадак — хутчай выключэнне, чым правіла, і стаць рашэннем праблемы наўрад ці змож.

Што да прэстыжу фальклорнага руху, дык тут назіраецца дзве тэндэнцыі. Першая, якая вельмі

радуе: пачала расці цікавасць да традыцыйнай культуры сярод актыўнай моладзі. Другая, якая выклікае жаль і абурэнне: да дзейнасці фальклорных гуртоў месцамі ставяцца без асаблівай увагі. Большасць з іх устрымаецца як аздабленне падворкаў і "горада майстроў" на разнастайных святах і фестывалях ці пад час правядзення дажынак, зажынак і гэтак далей.

Зразумела, пры такім павярхоўным падыходзе нельга ад калектыву чакаць высокага выканальніцкага ўзроўню, прагі развіцця і "расці". Паступова ансамбль абмяжоўваецца дзясяткам (у лепшым выпадку) "душэўных" песень і дзясяткам прыпевак. Большага ад іх, звычайна, і не патрабуецца.

А з іншага боку, нашы вядучыя ансамблі ("Вянок" Ракаўскага цэнтру народнай творчасці, "Верабейкі" Любанскага раённага цэнтру культуры, "Калыханка" Міханавіцкага дому фальклору і некаторыя іншыя) — чаканыя госці на міжнародных фестывалях, майстар-класах, канцэртах. Жыхары Вільнюса, Кракава, Варшавы, Цюрыха і іншых гарадоў замежжа з вялікай пашанай ставяцца да іх творчасці...

Рашэнне праблемы бачу ў развіцці фестывальнага руху на Міншчыне, арганізацыі святаў і творчых сустрэч для аматараў фальклору. І тут на першы план выступае праблема фінансавання. Калі майстар, выстаўляючы свае працы на масавым мерапрыемстве, можа не толькі акупіць свае выдаткі на дарогу, а і зарабіць на продажы, то ў сферы фальклору гэта зрабіць цяжкавата.

Т Э К С Т

ф о т а ф а к т

Сустрэча з Пінігіным

Гэтым разам у рамках рубрыкі "Рэдакцыя плюс..." выправілася да мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Мікалая Пінігіна. Тэкст інтэрв'ю ў фармаце "адзін супраць усіх" чытайце ў адным з наступных нумароў "К". А сёння на 6-й паласе публікуем матэрыял пра сустрэчу з калектывам Нацыянальнага гістарычнага музея. / Фота Аліны САЎЧАНКА

“Юбілейная” сістэма, што склалася за савецкім часам і прадугледжвала шэраг дзяржаўных “дацкіх” мерапрыемстваў, прымеркаваных да круглай даты, развалілася яшчэ ў пачатку 1990-х. Правядзенне канцэртаў такога кшталту стала справай рук саміх юбіляраў ці іх прыхільнікаў. Таму замежны досвед у гэтай галіне — папраўдзе неацэнны!

19 лютага маштабнай вечарынай у Палаца Рэспублікі мне давялося адзначыць сваё 70-годдзе. Усе арганізацыйныя клопаты ўзяў на сябе сын Максім, які ўзначальвае ўласную кампанію. Звернем увагу на некаторыя дэталі гэтага гала-канцэрта, на якіх маглі б павучыцца і нашы арганізатары.

Пры бліжэйшым разглядзе юбілей аказваецца падвойным, на чым і будзеца яго рэклама. Скажам шчыра: імя дырыжора-академіста, добра вядомае беларускім аматарам класікі, нічога не кажа прыхільнікам расійскай папсы,

Пакупнік на... юбілей

меркаванне

Аркадзь БЕРЫН,
дырыжор

якіх сярод публікі нятаннай залы Палаца Рэспублікі — пераважная большасць. Таму ў цэнтры афішы — імя Аляксандра Малініна. Дый у анонсах акцэнтуюцца, што на яго “Сярэбраны баль” у Маскве білетаў ужо няма, затое мелася магчымасць паслухаць спевака ў нас, ды яшчэ з аркестрам! Другое імя на афішы — народнага артыста Малдовы Канстанціна Масковіча (славыты выканаўца стаўся талісманам многіх нашых фестываляў). Трэцяе — пераможцы расійскага тэлепраекта “Голас”, нашага суайчынніка Сяргея Валчкова (яго “прасоўванне” — яшчэ і справа нацыянальнага гонару). І разам з імі — дырыжор Берын, які ў свой юбілейны вечар кіруе двума вядучымі філарманічнымі калектывамі краіны: Дзяржаўным

■ Свайго спажыўца сёння ў стане мець любая музычная з’ява краіны. Пакупнік — знойдзеца, як толькі будзе знойдзены... нават не вытворца (а ў нашым выпадку — творца), а прафесійны “прадавец”.

академічным сімфанічным аркестрам і Дзяржаўным камерным хорам Беларусі (а гэта не што іншае, як папулярныя акадэмічны музыкантаў, якім аказваюцца падуладныя ўсе кірункі ды стылі).

Праграма — адпаведная: папулярная класіка, вядомыя мелодыі з аперэт, мюзіклаў, кіно (у

тым ліку складзеныя ў “фантазіі на тэмы”), рамансавае лірыка.

Беларускія музыканты маюць цудоўную падрыхтоўку. Справа не ўва мне адным. Паглядзіце, колькі вакалістаў, інструменталістаў ды — шырэй — прадстаўнікоў усіх мастацкіх спецыяльнасцей не проста працуе ў замежжы, а становіцца там зоркамі! Бо наша сістэма вывавання прадугледжвае выяўленне юных талентаў, далейшую паслядоўнасць у навучанні, раннюю спецыялізацыю, скіраваную на набыццё прафесійных навыкаў. Гэтая сістэма складалася гадамі і цалкам апраўдала сваё прызначэнне. А вось з менеджментаў у сферы культуры Беларусі, на жаль, пакуль адстае ад еўрапейскіх краін. Там арганізацыя гастролей і канцэртаў знаходзіцца на куды больш высокім узроўні: мастацтва, вартае таго, каб да яго далучылася публіка, абавязкова знаходзіцца свайго спажыўца, бо за гэта таксама бяруцца прафесіяналы.

Пэўна, на постсавецкай прасторы ўсё яшчэ дзейнічаюць, нават дзесьці на ўзроўні падсвядомасці, былыя пастулаты: маўляў, сапраўднае мастацтва не прад-

аецца. У некаторым сэнсе, так. Але білеты на тыя ж музычныя праграмы — справа іншая. Тут патрабуецца найперш уменне... не прадаваць, а распаўсюджаць інфармацыю. Ды яшчэ так, каб набыццё білетаў і далейшае наведванне канцэртна-тэатральнай залы прыносіла глядачам-слухачам адно асалоду. Свайго спажыўца сёння ў стане мець любая музычная з’ява краіны. Пакупнік — знойдзеца, як толькі будзе знойдзены... нават не вытворца (а ў нашым выпадку — творца), а прафесійны “прадавец”.

Мне сапраўды пашчасціла! Не магу скардзіцца на лёс, але ў ранейшыя часы я ніколі не меў такой колькасці выступленняў з лепшымі аркестрамі свету, як цяпер. Не заклікаю беларускіх музыкантаў з’яўдзіцца са сваёй Радзімы — ні ў якім выпадку! Але мару, што арганізацыйны бок музычных імпрэз, якія ладзяцца беларускімі гаспадарамі, рэзка пойдзе ўгару. Бо прывабны для публікі “прадукт” — без усякага сумневу, ёсць. Засталося хіба “скаваць”!..

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Здзіўляць слухача ў наш час становіцца ўсё больш складана, таму што ў такой колькасці калектываў і выканаўцаў, якія сёння прадстаўлены ў тым жа Інтэрнэце, можна згубіцца. І глядач, часцей за ўсё, нават не мае магчымасці ацаніць якасць створанага айчыннымі музыкантамі прадукта.

Што да фальклору і менавіта аўтэнтыкі, то такая музыка і спевы не могуць не ўсхваляваць сэрцы слухачоў, таму што гэта і ёсць нашы карані, наш пачатак. Канешне, нельга сказаць, што фальклор запатрабаваны ўсюды і на ўсіх канцэртных пляцоўках. Але, паверце, якасны музычны прадукт народ выдатна ўспрымае.

А яшчэ ў сучасных умовах трэба ўмець правільна падаваць фальклорны матэрыял. Маю на ўвазе не толькі грунтоўную маркетынговую работу калектыву, а, найперш, напісанне аранжыровак, у якіх спалучаюцца адразу некалькі кірункаў, яркіх фалькавых украленняў у сучасную музыку. Таму ёсць шмат прыкладаў: “Deep Forest”, “Era”, “Іван

Аранжыроўка фолька — і ёсць маркетынг

меркаванне

Уладзімір ЦЕПАНКОЎ,
саліст музычнага калектыву “Купалінка”

Купала”, з беларускіх назаву “Старога Ольсу”, “Палац”, “Троіцу”, “Зніч”.

На жаль, сёння рэдка на якой айчыннай дыскатэцы сустранеш фальклорны кампазіцыі, апрацаваныя адмыслова для маладзёжнай публікі. А шкада, бо клубная, электронная музыка пры належным падыходзе могуць выдатна спалучацца з народнай спеўнай традыцыяй. Інакш кажучы, мы павінны ісці ў нагу з часам і самае галоўнае тут: знайсці і ўмець данесці слухачу гэты матэрыял. З чым, на маю думку, спраўляецца гурт “Купалінка”.

Цягам многіх гадоў “Купалінка” часта бывае за мяжой. Перш-наперш, кожны год мы наведваем з канцэртамі Францыю, Польшчу, неаднаразова бывалі ў Эстоніі, Латвіі, Літве, Расіі. Зараз геаграфія нашых выступленняў пашырылася і не

зу, нават не разумеючы беларускай мовы, можна перанесціся на нашу зямлю, спазнаць нашы традыцыі і нашу культуру.

Не забываецца “Купалінка” і на айчынных аматараў музыкі. У пацвярджэнне таму — вялікі канцэрт “Усе кветкі для жанчын”, які адбудзецца сёння ў Белдзяржфілармоніі (непасрэдную дапамогу ў правядзенні яго аказалі генеральны дырэктар установы Аляксандр Гарбар і мастацкі кіраўнік Юрый Гільдзюк).

Галоўная ж асаблівасць гэтага канцэрта ў тым, што ў ім прымуць удзел калектывы і артысты, з якімі “Купалінка” сярэе і супрацоўнічае. Гэта і “Харошкі”, і “Бацька атаман”, і салістка Ансамбля песні і танца Узброеных сіл краіны Ганна Цепанкова. Вядома, наш канцэрт нездарма носіць назву “Усе кветкі для жанчын”... А яшчэ атрымаецца і свайго кшталту мой творчы вечар. Хачу выказаць вялікую падзяку мастацкаму кіраўніку калектыва, народнай артыстцы Беларусі Алене Цяльковай — генератару нашых творчых ідэй, — якая выступіла ініцыятарам і рэжысе-

рам канцэрта, а таксама прапанавала такі фармат. Для любога артыста гэта важна і, трэба сказаць, вельмі адказна. З аднаго боку, выканаўца ў межах бенефіса мае магчымасць паказаць спектр сваіх магчымасцей: гэта і запевы, і сольныя песні, і ігра на розных інструментах. А з іншага — гэта складаная псіхалагічная і фізічная нагрузка, бо ў “Купалінцы” канцэрту падобнага фармату яшчэ не было.

Наперадзе “Купалінку” чакаюць гастролі ў Мілан, Варшаву. Таксама сёлета калектыву плануе выпусціць адразу некалькі альбомаў. Адзін з іх ужо атрымаў назву “Вакол свету” — на ім будуць прадстаўлены кампазіцыі тых краін, у якіх гастрольваў наш ансамбль. Другі праект — дыск з песнямі ваеннага часу, прысвечаны 70-годдзю з Дня Перамогі. Асобны альбом складзе кантавая музыка, старадаўнія беларускія напевы. А асабіста для мяне найбольш цікавай бачыцца праца па запісе дыска з аўтэнтыкай, выкананай акапэльна.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Сёння, пры вялікім інфармацыйным полі і ягонай даступнасці, што не залежыць ад месца жыхарства (пагадзіцеся, у інтэрнэт-прасторы можна выходзіць літаральна з любой вёскі, было б жаданне), як ніколі важная схільнасць творчых асоб і канцэртных арганізацый да эксперыментаў. Звычайнымі выступленнямі ўжо не здзівіць.

Трэба ўвесь час шукаць штосьці новае, спрабаваць сябе ў іншых, часам нечаканых іпастасях. Часта можна пачуць, да прыкладу, хіты мінушчыны ў сучаснай апрацоўцы, бо кожная эпоха ўносіць карэктывы і ў нашае ўспрыманне музыкі, і, адпаведна, у выканальніцтва. А чаму б не зрабіць наадварот — перанесці веды і вопыт, напрацаваныя ў акадэмічнай сферы, на эстраду? Спяваў жа Муслім Магамаеў песні! Дый увесь напрамак эстрады патрыятычнага кірунку быў цалкам звязаны з акадэмічным вакалам. Але чаму толькі гэты кірунак, чаму не іншыя? Толькі не трэба казаць

Філарманічны “мікст” з “нясумнай класікай”

меркаванне

Аксана НОВІКАВА,
салістка Віцебскай абласной філармоніі

■ Дынаміка жыцця цягне за сабой і дынаміку забаў, адпачынку. Класічная ж музыка патрабуе роздуму і суперажывання. Ці магчыма гэта сумясціць? Кпіны на “разбэшчаную” моладзь толькі яшчэ больш паглыбляць мяжу між пакаленнямі. А вось пошукі разнастайных “мікстаў”, новых для філармоніі твораў і жанраў, гэткай “нясумнай класікі” ў яе нечаканых інтэрпрэтацыях могуць даць плён.

спевакам: маўляў, гэта не ваш фармат. Бо інакш Мікалай Баскаў будзе заставацца ў ганарлівай адзіноце, хаця тая ж Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі штогод выпускае шмат добра адукаваных, падрыхтаваных і моцных музыкантаў, у тым ліку вакалістаў. А далей — як складзецца жыццё, а гэта своеасаблівае латарэя...

Яшчэ адна сфера, якую маглі б шырэй распрацоўваць філарманічныя салісты, звязана з музычным тэатрам. У Віцебскай філармоніі (як, спадзяюся, і ў іншых) увасабляюцца дзіцячыя оперы. У нас, напрыклад, ідзе “Каралеўскі бутэрброд” расійскага кампазітара Георгія Партнова. Ішла гэтая опера і ў сталіцы, разам з некалькімі дзіцячымі операмі беларускага кампазітара Уладзіміра Саўчыка. Гэта цудоўна! Але

чаму толькі для дзяцей? Чаму не для дарослых таксама? Мне як артыстцы вельмі хацелася б, каб на сцэне філармоніі з’явіўся б не проста канцэрт, а музычны спектакль ці нават мюзікл. Думаю, глядачам гэта было б даспадобы.

Падзялюся ўласным вопытам падрыхтоўкі і правядзення нядаўняга сольнага канцэрта, прымеркаванага да Дня ўсіх закаханых. Звычайна я выконваю акадэмічны рэпертуар, а тут захацелася творча “пагарэзіць” і выканаць не столькі прызнаныя шэдэўры, колькі творы жартуюныя, сугучныя духу сучаснасці, нашаму часу. Назва вечарыны была абрана з вядомай знаўцам класікі “спасылкай” на аднайменны вакальны цыкл Роберта Шумана — “Каханне і жыццё жанчыны”. Але ж усё было зразумела і без гэтых паралеляў! Хацелася паказаць Жанчыну — шматгранную, са сваім унутраным светам і талентам. Бо жанчына — гэта сімвал кахання, прыгажосці, мары і жыцця.

Я ўдзячна Віцебскай абласной філармоніі за такую магчымасць

эксперыментаваць, шукаць новыя жанры для іх увасаблення на нашай сцэне. Не сакрэт, што сёння на філарманічныя канцэрты часцей прыходзіць публіка старэйшага ўзросту. Маладое ж і сярэдняе пакаленне заклапочаны тым, каб многае паспець. Думаю, такое дынамічнае ўспрыняццё жыцця ў гэтым актыўным узросце — таксама прычына таго, што не стае часу крыху спыніцца ды паразважаць, паслухаць ды палюбавацца.

Дынаміка жыцця цягне за сабой і дынаміку забаў, адпачынку. Класічная ж музыка патрабуе роздуму і суперажывання. Ці магчыма гэта сумясціць? Упэўнена, што так. Кпіны на “разбэшчаную” моладзь ні да чаго не прывядуць, толькі яшчэ больш паглыбляць мяжу між пакаленнямі. А вось пошукі разнастайных “мікстаў”, новых для філармоніі твораў і жанраў, гэткай “нясумнай класікі” ў яе нечаканых інтэрпрэтацыях могуць даць плён.

Занатавала Ірына ШАГАЛЕЕВА

Гэтым разам героі нашай традыцыйнай рубрыкі "Рэдакцыя плюс..." — дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Алег РЫЖКОВ і супрацоўнікі ўстановы. Заблягаючы наперад, ззначым, што кіраўнік Нацыянальнага гістарычнага не толькі думае па-новаму, але і перакананы, што ягонае ўстанова павінна стаць галоўным музеем краіны, бо "з нуля" распавядзе пра яе ўзнікненне і развіццё. Гэтай жа логікай тлумачыцца і тое, што да ліку філіялаў названай установы (апроч Дома-музея І з'езда РСДРП і Музея сучаснай беларускай дзяржаўнасці) далучыліся музей прыроды і экалогіі, гісторыі беларускага кіно, гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, прычым асобныя з названых устаноў маюць і свае "прадстаўніцтвы". Такім чынам, пра сёння і заўтра музейнага, так бы мовіць, кангламерату і ішла гаворка ў кабінцеце Алега Рыжкова... Мы вырашылі разбіць публікацыю на часткі. У першай — у фармаце пытанняў і адказаў — гаворка пойдзе пра галоўны музей. У другой, што будзе неўзабаве змешчана на старонках "К", мы спынімся на задачах і праблемах філіялаў Нацыянальнага гістарычнага.

Падрыхтавалі Яўген РАГІН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота Сяргея ТРАФІЛАВА

Спачатку кіраўнік установы "абмаляваў" агульную сітуацыю. Асноўная задача, якую нельга вырашыць самастойна: пашырэнне экспазіцыйных плошчаў галоўнай установы для выканання адпаведнага даручэння Прэзідэнта краіны. Летась музею былі перададзены будынак па вуліцы Карла Маркса, 12а, а таксама дваравыя тэрыторыі і гаспадарчыя збудаванні. Менавіта на гэтай базе і ўзнікне будучы цэнтральны музейны комплекс. Неўзабаве будзе абвешчаны конкурс на лепшыя ягонныя эскізы праект. Пасля аб'ект мяркуецца ўнесці ў інвестыцыйную праграму.

Наступны клопат: прывядзенне да ладу музейных сховішч. А яны, па словах Рыжкова, адны з самых багатых у краіне. Да пачатку лета з дапамогай "Прыёрбанка" запланавана выдаць альбом найбольш каштоўных прадметаў з 40 фондавых калекцый. Але ж сённяшнія ўмовы іх захоўвання не вытрымліваюць ніякай крыткі. Пэўныя дакументы і фота проста псуецца. "Краіна можа згубіць не адзін гадавы бюджэт" — падкрэслівае кіраўнік музея...

Дзве гэтыя глабальныя задачы сталі неад'емнай часткай адной праблемы. Па меркаванні Алега Рыжкова, Нацыянальны гістарычны не здолеў стаць галоўнай ідэалагічнай музейнай установай краіны без дзяржаўнай падтрымкі. З боку ж музея цяпер актывізаваны выставачная (замежная і ўнутраная) дзейнасць, работа з партнёрамі, абноўлены сайт, прыкладаюцца высілка аддзела музейных камунікацый... Пасля ўводнай часткі надышоў час журналісцкіх пытанняў.

— Ці можна на вашым сайце замовіць білеты ў музей?

Аляксандр Храмы, намеснік дырэктара: — На другім этапе мадэрнізацыі сайта стане магчымай і працэдура падачы заяўкі на наведванне. Паколькі ў нас шмат філіялаў, дык адзіны сайт утрымлівае шэсць самастойных (два з іх — у стадыі падключэння). І ў гэтым ёсць сэнс: кожны філіял — самадастатковы ў пошуках кола наведвальнікаў. Менавіта на сайтах прапанаваны для запампоўкі ўжо два аўдыягіды, змешчаны і наш прэзентацыйны фільм. Сайт пакуль — дзвюхмоўны, наступны этап — уключэнне англійскай, што далучыць рэсурс да міжнароднай сеткі музейнай супольнасці.

Алег Рыжкоў: — Варта дадаць і тое, што мы актыўна дзейнічаем у сацыяльных сетках.

— А не было ахвотных у адзін дзень і галоўны музей наведаць, і хаця б палову яго філіялаў?

Алег Рыжкоў: — Калі філіялаў было менш, выкарыстоўвалі такую практыку: пры набыцці білета ў галоўную ўстанову ахвотны мог адначасова за паўцаны набыць і білет у філіялаў. Будзем і надалей апрабуйваць такія акцыі. Пэўныя бонусы — скідкі ды льготы — мусяць існаваць.

— Мо ў вас і аўтобус рэйсавы з'явіцца, каб вазіць наведвальнікаў па "музейным кольцы"?

Пад час сустрэчы ў Нацыянальным гістарычным.

Алег Рыжкоў: — Праектаў так шмат, што не паспяваем іх рэалізоўваць, але ўсё бяром на аловак. У час адной з "музейных начэй" пра гэтую ідэю ўжо задумваліся.

— Ці паўплывала колькасць падпісчыкаў на старонкі галоўнага музея і яго філіялаў у сацыяльных сетках на наведвальнасць?

Алег Рыжкоў: — Нашы даследванні сцвярджаюць, што больш за 70 працэнтаў інфармацыі пра музей людзі атрымліваюць з Сеціва. Гэта самы танны від рэкламы. Афішы — дарагія. Толькі ў "Фэйсбуку" маем тысячы падпісчыкаў. Больш пакуль у Мірскага замка і Нацыянальнага мастацкага.

— А ў якіх выпадках усё ж карыстаецца вулічнай рэкламай?

Алег Рыжкоў: — Калі праект "папсовы", разлічаны на масавую аўдыторыю, тады і мае рацыю выкарыстоўваць банеры і расцяжкі. У тым выпадку, калі гаворка пра сацыяльную акцыю з навуковай асновай, можна абысціся Сецівам. Словам, патрэбна градацыя ў залежнасці ад мэтаў аўдыторыі.

— У свой час музей дакаралі за сумяшчэнне несумяшчальнага ў рэкламных акцыях...

Алег Рыжкоў: — На ўвазе, пэўна, маюцца спаборніцтвы па рэспінгу ў музеі... Чым больш пра нас будучы ведаць, тым лепш. Такім чынам, мы працуем на публіку, частка якой не мела інтарэсу да музеяў. Наступным разам гэтая аўдыторыя прыйдзе да нас, каб паглядзець асноўную экспазіцыю, прычым зробіць тое свядома... Не бачу нічога кепскага ў "папсовых" выстаўках. Мае калегі калісьці крытыкавалі мяне за гэта, а сёння самі займаюцца такой рэкламай. І цяпер да нас прыходзіць публіка, каб паглядзець толькі на ёлачныя цацкі ці выключна на вырабы з шакаладу, а потым абавязкова затрымліваецца ў асноўных залах, дзе, скажам, выстаўлены так званы Пояс Вітаўта, скарбы і іншыя ўнікальныя прадметы.

— Ці маеце вы магчымасць выкарыстоўваць пазабюджэт-

ныя грошы для павышэння заробкаў супрацоўнікаў?

Алег Рыжкоў: — Маем права да 70 працэнтаў гэтых сродкаў выкарыстоўваць для матэрыяльнага стымулявання работнікаў. Што мы і робім. Калі рэалізуем паспяховыя камерцыйныя праекты, гэта адразу заўважна на заробках ад прыбіральшчыцы да дырэктара.

— Як працуеце са спонсарамі? Яны вас шукаюць ці вы іх?

Ніна Калымага, намеснік дырэктара: — Мы называем іх "партнёрамі". Сур'ёзна пачалі займацца супрацай з імі гадоў сем таму. У асноўным гэта банкі, кампаніі, установы. Стараемся завязваць доўгатэрміновыя стасункі. Што для музея галоўнае? Знайсці, аднавіць і прэзентаваць. Дык вось, разам з партнёрамі праходзім увесь гэты ланцужок.

льнікаў. Натуральна, мы не проста адчынілі дзверы і чакалі, хто прыйдзе, а прапанавалі эксклюзіўныя праекты. А вось у звычайныя дні, як паказвае практыка, працаваць у больш познім рэжыме немэтазгодна.

— Ці няма намеру выстаўляць фондавыя прадметы, каб яны працавалі па чарзе ў раённых музеях, экспазіцыі якіх дзе-нідзе не надта багатыя?

Зоя Кур'янава, галоўны захавальнік фондаў: — Ёсць такая практыка. Выстаўлялі ў адным з раёнаў калекцыю веласіпедаў. Іх транспарціроўка з замацаваннем кожнага прадмета на час пераезду каштавала дорага. І калі мы выставілі гэтакі ж патрабаванні да наступнага заказчыка, ён не здолеў іх выканаць...

— А ці патрэбны раённаму музею транспарт для васьмі такіх

бакова распавядаючы пра гісторыю Беларусі.

— А што сёння найбольш важнае ў музейнай дзейнасці для галоўнага захавальніка фондаў?

Зоя Кур'янава: — Каб тыя багатыя фонды, якія маем, максімальна захаваліся. Нашы фонды зараз размешчаны ў розных будынках у пяці раёнах Мінска. Напрыклад, у нас сёння шматлікая калекцыя фарфору знаходзіцца ў драўляных скрынях, пастаўленых адна на адну, і мы нават не маем магчымасці да яе падысці, не кажучы пра тое, каб дэманстраваць свае багацці наведвальнікам.

— Ды і перавозка ўсіх вашых экспанатаў пад час пярэбары ў іншы будынак была таксама, мабыць, даволі цяжкай...

Зоя Кур'янава: — Да прыкладу, калі мы перавозілі свае асноўныя

У Нацыянальным гістарычным пра ідэалагічны складнік, фонды ў скрынях, разбуральныя перапады тэмператур і паняцце "экскурсавод", якога больш не існуе

перавозак экспанатаў, для экспедыцый?

Алег Рыжкоў: — Раённая культура ў тэхнічным плане ўзброена лепш, чым сталічныя музеі. Ведаю з часоў працы ў абласным упраўленні культуры Гомельшчыны. Там і бібліюбусы ёсць, і аўтаклубы. Яны і з музейнымі мэтамі, як правіла, выкарыстоўваюцца. А ў нас Нацыянальны мастацкі музей свайго транспарту не мае! Шчыра кажучы, не разумею такую сітуацыю.

Якраз сталічныя ўстановы павінны мець транспарт, каб і метадычную дапамогу раёнам аказваць, і выставачную. Тады і была б магчымасць перавозіць фондавыя калекцыі без страт. Мы ж не толькі прапагандаваць павінны, але і захоўваць... Любым сваім праектам мы гатовы падзяліцца з рэгіёнамі пры ўмове, што прадметы не пацярпяць. Вось і сёння нашы калекцыі выстаўлены ў Полацку і Сморгоні. Але музеі ў чарзе па нашы паслугі не стаяць.

— У колькі абышлася паездка выстаўкі ў Санкт-Пецярбург?

Алег Рыжкоў: — У 50 мільёнаў рублёў. Каб быў свой транспарт, спатрэбілася б усяго 15 мільёнаў. Эканомія бюджэту — відавочная. Але тут парадокс фінансавы: іншым разам лягчэй кінуць тры мільярды рублёў на "малацзнікі", чым 200 мільёнаў на набыццё асноўных сродкаў, скажам транспарту. Розныя артыкулы расходаў!

— Ёсць выслоўе: "Гісторыю пішуць людзі". Якую гісторыю ў сваім музейным комплексе піша Нацыянальны гістарычны?

Алег Рыжкоў: — Пытанне канцэптualaнае. Але Нацыянальны гістарычны музей зараз займаецца гісторыяй як такой. Гэта не азначае, што мы не збіраем сведчанні дня бягучага. Але дзе іх экспанавалі? Фонды — у чамаданах і скрынях. А памышканні, дзе яны захоўваюцца, і сховішчамі называць нельга... Нам патрэбны змены. Вы паглядзіце на нашы цэнтральныя вуліцы — адны адміністрацыйныя будынкі: банкі, офісы. А павінны быць музеі, якія б стваралі імідж дзяржавы, розна-

фонды — 49 калекцый і прыкладна 390 тысяч экспанатаў — дык усё гэта рабілі чатыры месяцы каля 20 чалавек, у асноўным дзяўчаты і жанчыны, нашы супрацоўніцы... Асноўная частка калекцый знаходзіцца цяпер на вуліцы Славінскага, у Музеі водных рэсурсаў. На вуліцы Ульянаўскай таксама размешчана іх частка, прычым — у абсалютна непрыстасаваных памяшканнях...

Алег Рыжкоў: — Дадам, што будынак па вуліцы Ульянаўскай, 32 — колішняя паліклініка. Частка нашых калекцый знаходзіцца там у былых прыбіральнях, у ваннах пакоях.

— "К" пра агучаную вамі праблему пісала: яшчэ тады, калі музейныя фонды толькі пераязджалі на Ульянаўскую... Але ж, як кажуць, воз і дасоль там...

Зоя Кур'янава: — Так. Але, зразумела, нам вельмі хацелася б, каб пытанне з размяшчэннем фондаў было знятае як найхутчэй. Толькі такім чынам можна будзе пасля вырашыць і пытанне стварэння новай музейнай экспазіцыі.

Алег Рыжкоў: — Адзначу, што навуковая канцэпцыя будучай гістарычнай экспазіцыі сёння цалкам перапрацавана і зроблена згодна з сучаснымі поглядамі спецыялістаў на гісторыю Беларусі, пачынаючы з першабытнага ладу да сучаснага стану нашага грамадства. Але для таго, каб гэтую новую экспазіцыю ўбачылі не толькі навукоўцы, а і наведвальнікі, трэба, каб новы музей урэшце з'явіўся. Але заўсёды нешта перашкаджае падтрымаць установу комплексна, і да абнаўлення музейнай экспазіцыі, якая будзе распавядаць пра багатую гісторыю Беларусі, рукі ўсё не даходзяць...

— Ці ёсць у музейных фондах прадметы першай і другой катэгорый? Ці інакш сфармулюем: прадметы, найбольш цікавыя для наведвальніка, але не прадстаўленыя ў экспазіцыі?

Зоя Кур'янава: — У нас, канечне, ёсць прадметы першай і другой катэгорый. Праўда, іх не так і шмат. Але калі я бачу, што сёння адбываецца ў фондах з багатай калекцыяй

нашых фотадакументаў з-за змянення ў памяшканнях тэмпературы і вільготнасці, мне, прызнаюся шчыра, усё адно, якой яны катэгорыі. Для мяне гэта — трагічна.

Алег Рыжкоў: — Ва ўсім свеце для захоўвання фотаздымкаў прадугледжаны адпаведны рэжым: сапраўдныя бункеры, уваход куды магчымы толькі спецыялістам. А ў нас фотадакументы ляжаць у звычайных пакоях са зменлівым тэмпературным рэжымам. І я б таксама не стаў бы тут казаць пра катэгорыі. Калекцыя фотаздымкаў, любы іншы прадмет, які захоўваецца ў зборы музея, мае не меншую каштоўнасць, чым так званы Пояс Вітаўта.

Зоя Кур'янава: — Пра гісторыю моцна распавесці і карты. Але з-за тых жа перападаў тэмпературы і

камп'ютарызацыі... Перасоўванне любога музейнага прадмета там фіксуецца з дапамогай спадарожнікаў, бо на кожным артэфакце ёсць электронны чып. Вось калі б у Нацыянальнага гістарычнага музея было такое фондаховішча, туды б мы вас з радасцю пусцілі...

Ніна Калымага: — Варта сказаць, што ў сусветнай практыцы музейныя ўстановы — агульнадзяржаўныя, агульнанацыянальныя — зазвычай выстаўляюць у сваіх экспазіцыях па 5-7 працэнтаў ад агульнага збору. І часцей за ўсё гэта адбываецца з той жа прычыны, што і ў нас: у горадзе не хапае прыдатнай для музея выставачнай плошчы...

— Гэта, як вынікае, сапраўды праблема. І для нашых раённых музейных устаноў, дзе часцяком і глядзець няма на што...

Музей: канцэпцыя перспектыў

вільготнасці я магу сёння канстатаваць: на жаль, папкі з картамі заражаны цвіллю.

Алег Рыжкоў: — Сітуацыя сёння настолькі складаная, што цалкам магчымы і такі сцэнарый: калі мы праз пэўны час распачнём стварэнне музейнай экспазіцыі, нам давядзецца выкарыстоўваць у якасці экспанатаў не арыгінальныя рэчы, а муляжы... І гэта сапраўдная праблема. Прычым, не толькі для нашага музея. Да прыкладу, у нас, на Беларусі, быў час, калі мы стваралі новыя музейныя ўстановы вельмі часта. Нікога цяпер не хвалюе, што гэтыя музеі доўгі час няма чым запоўніць, бо арыгінальных артэфактаў няма, а за мяжой набываюцца навадзелы.

Ніна Калымага: — Мы маем прадметы першай катэгорыі (сусветнага значэння) — пояс Вітаўта (першая чвэрць XV стагоддзя), а таксама скарб старажытных рымскіх манет... Калі казаць пра другую катэгорыю прадметаў (рэспубліканскага значэння), дык, сярод іншага, у нас ёсць алтарныя вароты XVIII стагоддзя з Георгіеўскай царквы Давыд-Гарадка, партрэт Ёзафа Прозара таго ж стагоддзя, выкананы не вядомым мастаком.

— А ці ёсць у Беларусі такі музей, дзе ўсе прадметы з фондаў можна было б убачыць і гэтай установе не патрэбна фондаховішча? Бо ў бібліятэчнае фондаховішча любога пусціць, а ў музейнае — не...

Алег Рыжкоў: — У нашыя фондаховішчы я б вас таксама не пусціў. Я і сам, шчыра прызнаюся, часам баюся туды заходзіць, бо скрыні стаяць у два-тры паверхі, а чалавеку з вуліцы там бываць, як разумеецца, не надта бяспечна...

— Шкада. Бо тады можна было б дэманстраваць наведвальніку ўсё багацце фондаў...

Алег Рыжкоў: — Да прыкладу, я ведаю, што ў Славакіі нядаўна адкрылі сучаснае фондаховішча — гэта, так бы мовіць, сапраўдны Байканур па забяспечанасці і выкарыстанні найноўшых тэхнічных сродкаў, па

адно толькі на ваўкоў, пабітых моллю... І гэта вельмі крыўдна.

Алег Рыжкоў: — Я б увогуле прапанаваў на базе некаторых нашых прадметаў ствараць у Мінску міні-музеі, ці, скажам, музеі адной калекцыі. Напрыклад, музей старажытнарымскага скарбу, музей фатаграфіі, самавараў, фотаапаратаў, фарфору і гэтак далей. Бо, наколькі я ведаю, падобны фармат зараз вельмі запатрабаваны за мяжой і, думаю, будзе карыстацца цікавасцю і ў нас. Тады б Мінск сапраўды зацікавіў замежнікаў. А цяпер, калі яны прыязджаюць і бачаць адно толькі кафэ, рэстараны, гасцініцы ды адміністрацыйныя будынкi ў цэнтры сталіцы, гэтым іх, канешне, не надта прывабіць прыязджаць яшчэ...

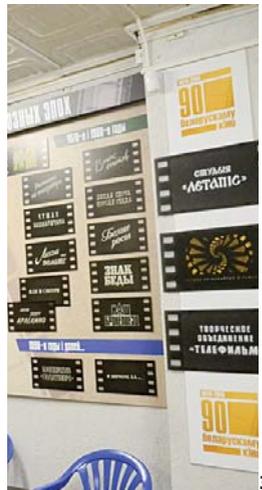
— Ці ёсць у вас рэстаўрацыйныя майстэрні?

Алег Рыжкоў: — У нас ёсць такі кірунак дзейнасці, хаця паўнацэннымі рэстаўрацыйнымі майстэрнямі я гэта назваць не магу. У нас працуюць добрыя рэстаўратары, якія робяць сваю справу вельмі прафесійна.

Зоя Кур'янава: — І гэта вельмі дапамагае ў працы. А ўвогуле, хачу адзначыць, што ў Беларусі добрых рэстаўратараў вельмі мала. Іх можна пералічыць літаральна па пальцах. І гэта сапраўды праблема для многіх музеяў Беларусі...

Алег Рыжкоў: — Дадам на конт нашага музея. Мы меркавалі, што сёлета ўвойдзем у інвестыцыйную праграму, шкада, што не ўвайшлі. Таму нашы перспектывы даволі цьмяныя і па ўзвядзенні новага будынка, і па будаўніцтве дэпазітарыя. Хоць па дэпазітарыі створаны ўжо праект, ёсць адвод зямлі... Адно што, зараз узнімаецца пытанне, каб гэты дэпазітарый пашырыць, каб туды ўвайшлі фонды ўсіх рэспубліканскіх музеяў...

Фактычна, сёння можна казаць пра сапраўдны "бум" на гісторыю, пра павышаную цікавасць да гістарычных аб'ектаў у розных краінах і ў розных рэгіёнах свету... Таму і мы спадзяёмся патрапіць у гэты агульнасусветны трэнд. Тым больш, у Міністэрстве культуры выдатна бачаць і разумеюць нашы праблемы...

На здымках:
1. Алег Рыжкоў.
2. Новая экспазіцыя ў "Гасцёўні Уладзіслава Галубка".
3. Фрагмент новага афармлення першага паверха Музея гісторыі беларускага кіно.
4. Загачык філіяла "Дом-музей Із'езда РСДРП" Сяргей Рэчкін.
5. У Выставачнай зале Музея прыроды і экалогіі.
6. Пад час сустрэчы ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры.
7. Аглядальнік "К" гутарыць пра канцэпцыю выстаўкі паштовак з яе куратарам Ягорам Сурскім.
8. Пад час сустрэчы ў кабінце дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея.

Але і мы не сядзім склаўшы рукі. Напрыклад, зараз вядзецца перамова з адным банкам, каб ён цалкам часткова прафінансаваў наш перадынамічны праект, каб ужо, так бы мовіць, гатовую ідэю прапанаваць кіраўніцтву краіны.

— Наколькі паспяхова развіваецца супрацоўніцтва з іншымі замежнымі музеямі?

Алег Рыжкоў: — З нашымі музейнымі калекцыямі працуюць і замежныя даследчыкі. Нядаўна, да прыкладу, прыйшоў ліст з пецярбургскага Эрмітажа, дзе нам прапанаваецца супрацоўнічаць. Акрамя таго, з намі згодныя сябраваць ды абменьвацца выстаўкамі многія заходнія музеі. Будзем зараз удзельнічаць у міжнародным праекце і прадстаўляць Беларусь у выстаўцы, што адкрывецца ў Берліне і будзе прысвечана падеям Другой сусветнай вайны. Але, як я лічу, у першую чаргу нам варта рабіць упор на ўнутраныя выстаўкі, на тое, каб менавіта беларусы спазнавалі ўсё багацце артэфактаў, сабраных у калекцыях... А мы іх, на жаль, не можам прадставіць усім наведвальнікам так, як нам хацелася б...

— У вас у музеі існуе досыць цікавы адзел — музейная педагогіка. У чым яго прызначэнне?

Алег Рыжкоў: — Мне падаецца, музейная педагогіка — гэта сёння асноўная частка работы музейных спецыялістаў. Увогуле, сучасная экспазіцыя павінна размяшчацца паводле такіх прынцыпаў: або яна цікавая індывідуальнаму наведвальніку, або групе людзей пад кіраўніцтвам музейнага педагога. Слова "экскурсавод" павінна сысці ў нябыт. Гэта значыць, што чалавек з указкай, які водзіць людзей па залах і нешта раскавае, не глядзячы ў вочы людзям — мінулае стагоддзе.

— Але, на жаль, у многіх нашых айчынных музеях дасюль можна сустрэць такіх экскурсаводаў...

Алег Рыжкоў: — У сучасным музейным свеце паняцця "экскурсавод" увогуле больш не існуе, ёсць толькі "музейны педагог". Мы толькі да гэтага пачынаем ісці. А музейны педагог вывучаюць не толькі калекцыі, а і псіхалогію наведвальнікаў, адаптуюць выстаўку да пэўнай катэгорыі гасцей, рыхтуюць для іх канкрэтныя праграмы і гэтак далей...

— А як канкрэтна гэта ўвасабляецца ў Нацыянальным гістарычным музеі?

Алег Рыжкоў: — Прыяду адзін прыклад. Нядаўна да нас прыйшла маладая пара з просьбай зладзіць у музеі дзень нараджэння іхнім дзецям. Мы распрацавалі адпаведную праграму — і дзеці не хацелі ад нас сыходзіць! Блукалі яны па музеі, мабыць, гадзіны з тры. Мы спачатку правялі з імі шэраг музейна-педагагічных заняткаў, потым зладзілі майстар-клас у музеі шакаладу, а пасля вызначылі месцы і для салодкага стала... А дарослым мы прапанавалі тэатралізаваную экскурсію па музейнай прасторы... І так мы павінны працаваць з кожнай групай наведвальнікаў, зацікаўліваць іх, каб яны прыходзілі да нас часцей ды атрымлівалі ў нас задавальненне. Вось у гэтым і заключаецца задача музейнай педагогікі...

— Цікавы вопыт, які варта распаўсюджаць ды пашыраць і ў іншых музеях краіны...

Алег Рыжкоў: — Безумоўна. Бо тады ў наведвальнікаў з'явіцца зусім іншае стаўленне да музеяў, да іх наведвання, з музеямі ў турыстаў будучы звязаны зусім іншыя асацыяцыі, чым зараз. Без нейкай абавязалукі для школьнікаў, без разнарадка... Менавіта за такім падыходам, на мой погляд, будучыня, перспектыва музеяў як у Беларусі, так і ва ўсім свеце... Спадзяюся, мы гэта абавязкова ўсвядомім...

Мастыхін

У выставачай прасторы Нацыянальнай бібліятэкі ўжо не першы раз рэалізуюцца выставачныя праекты галерэі "Брама", куратарам якіх з'яўляецца мастацтвазнаўца Ларыса Фінкельштэйн. Нядаўна ў адной з галерэй бібліятэкі гасцявала "брамаўская" экспазіцыя пад назвай "Снежнае лета". Мастакі дамовіліся ўсё зрабіць у белым колеры.

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Гледачы мелі магчымасць азнаёміцца з тэкстыльнай скульптурай беларускіх мастакоў. Узнік такі чынный джаратуўна-прыкладнога мастацтва не ўчора. Аўтар гэтых радкоў упершыню пачаўчы тканья аб'ёмна-простаравыя кампазіцыі яшчэ ў 1970-х. Тады ў гэтым кірунку шчыравалі мастакі Прыбалтыкі, якія звычайна раней за іншых саветскіх твораў засвоівалі заходні досвед. Да нас тая хваля дакацілася пазней. Але ў Беларусі тэкстыльная скульптура так і не выйшла за межы творага эксперыменту альбо, калі хочаце, забавкі, якой адмыслоўцы запаўнялі час паміж заказнымі работамі ў традыцыйнай тэхналогіі і стылістыцы. Прынамсі, я не ведаю ніводнага грамадскага інтэр'еру ў нашай краіне, каі быў бы аздоблены аб'ёмна-простаравымі кампазіцыямі з тэкстылю.

У выстаўцы браі ўдзел як мінчане, так і мастакі з Віцебска, дзе ў свой час прапаліся пераведзеная з Мінска кафедра, што рыхтавала спецыялістаў габелуны і канструявання адзення. Пасля таго, як кафедру ў Мінску аднавілі, мы маем дзве школы з выразна выяўленчымі стыльвымі рысамі. Мінская болей горнецца да грунтоўнасці і прад-

Яшчэ 23 лютага, у День абаронаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусі, у выставачай зале Уздзенскага гісторыка-краязнаўчага музея адкрылася выстаўка аб'яднання "Традыцыя", прысвечаная 70-й гадавіне Перамогі. Для многіх сяброў згаданай суполкі, асабліва для тых, хто належыць да Студыі ваенных мастакоў пры Міністэрстве абароны Беларусі, ваенная тэма — стрыжань творчасці.

Пётра ВАСІЛЕУСКІ

Суполка не абмяжоўвае сваю культурна-асветніцкую дзейнасць стэціай і часта ладзіць выстаўкі ў рэгіёнах. Восі і гэтая будзе вандраваць па малых гарадах, пасля чаго яе пабачыць мінчане. Для ўдзелу ў вернісажы ў раённы цэнтр прыехала група мастакоў з Мінска. Гэта сябры згаданай суполкі — Уладзімір Уродніч, Ала Каласенцава, Віктар Барабанцаў, Леанід Гоманав, Мікалай Мішчанка, Мікалай Апіек, а таксама старшыня Беларускага саюза мастакоў Рыгор Сіціца.

На карцінах — баявыя эпізоды і рэчаіснасць мірнага часу. Звяртаючыся да ваенных падзей, мастакі суполкі імкнуча адлюстравалі іх не толькі на эмацыянальна-вобразным узроўні, але і з дакументальнай дакладнасцю. Беручы да ўвагі, што нарадзілася пакаленне, якое не заўжыў адвродзіць "трыццашчавёрку" ад іншай вайсковай тэхнікі і не адкажа на пытанне, калі ў Чырвонай арміі ўваляі пагоны,

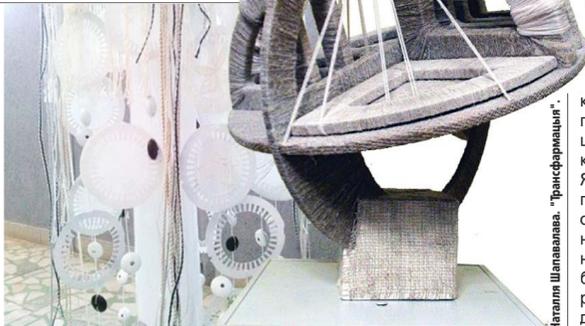
Фрагмент выстаўкі ў Нацыянальнай бібліятэцы.

Згарманізаваць адценні белага

Прастора тэкстыльнай скульптуры

стаўнічасці, віцебская дэманструе пэўную разняволенасць, падаецца, на грунце настальгіі па Малевічу і Шагалу. "Геаграфічная прывязка" адчуваецца і ў работах сталых мастакоў, і ў творчых практыкаваннях студэнтаў.

Цікавы склад удзельнікаў выстаўкі. Сярод іх — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Ніна Пілюзіна, дацэнт нашай Акадэміі мастацтваў Яўген Шулейка, а таксама студэнты Аляксандра Захарова, Хрысціна Выsockая, выкладчыкі навукальных устаноў і кіраўнікі дзіцячых студый Вераніка Багачова, Марыя Бары-

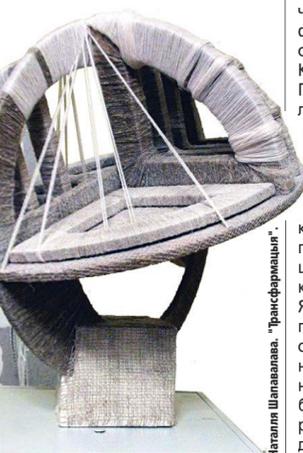

Напісам Шагалова. "Трансфірэнцыя".

сенка, Вольга Данілюк... Усё, што дэманстравалася на выстаўцы, было зроблена ў час леташняга пленэру "тэкстыльнай скульптуры". У мяне асабіста слова "пленэр" выклікае асацыяцыю з жывапісам, але і ткачы паспыталі "папявых умоў". Мне, аднак, падаецца, што ў аснове работ не тыя непасрэдныя ўражанні ад змены асяродку, а хатнія загатоўкі. У любым выпадку, мастакам карысна калі-нікалі наладзіць прафесійнае сумоўе ды паглядзець на наваколны свет. Гэта ўзбагачае творчасць.

Здавалася б, адзіны колер на ўсіх работах мусіў надаць візуальную цэласнасць і канцэптуальную акрэсленасць экспазіцыі. Але на справе атрымалася, што згарманізаваць адценні і нюансы цяжэй, чым эфектна спрацаваць на кантрастах. Гэтую акалічнасць трэба будзе ўлічыць, бо выстаўка выправілася "на гастролі". Яе ўбачаць у абласных гарадах (першым стане Гродна) і ў шэрагу раённых. А па выніках вандроўкі, па рэакцыі гледачоў на такое не надта ўласцівае нашай культурнай прасторы мастацтва, аформіцца тэма і стылістыка наступнага пленэра.

К

Напісам Шагалова. "Трансфірэнцыя".

Art-блог / КУЛЬТУРА

Бамонд: опера, балет

80-годдзе народнага артыста Беларусі, кампазітара Сяргея Картэса было адзначана дзвюма юбілейнымі вечарынамі — у Беларускай дзяржаўнай філармоніі і Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. У выніку былі ахоплены практычна ўсе сферы яго кампазітарскай дзейнасці — ад камерных жанраў да сімфанічных, уключаючы музыку да драматычных спектакляў, оперы і балет. Адбыліся і прэм'еры! На старонках "К" іх абмяркоўваюць кандыдат мастацтвазнаўства Наталія ГАНУЛ і рэдактар аддзела "К", музыказнаўца Надзея БУНЦЭВІЧ.

Н.Г.: — Ідэя канцэрта "Я ўдзячны лёсу..." у Малой зале імя Рыгора Шырмы было прадставіць Картэса новага, рознага, але пазнавальнага — што называецца, у сваім амплуа. Таму ў праграму былі ўключаны праўдзеныя знакі творы: прысвечаная памяці жонкі "Легенда" для флейты сола ў выкананні маладшага сына, фрагмент з оперы "Матухна Кураж" — самай любімай аўтарам. Прагучалі і зусім новыя творы: вакальная "Паэма ў чатырох успамінах" на словы Таццяны Мушынскай, "Купальская ноч" на словы Любові Турбіной (апощыня, дарчыні, жыве і праце ў Маскве, але прыехала на вечарыну). Вельмі ўрашліва публіку ўдзел у філарманічным канцэрце гродзенскага фолк-панк-гурта "Дэцюкі", які зрабіў новую аранжыроўку хору "А хто там ідзе?" на словы Янкі Купалы. Больш поўнае ўяўленне пра творчасць Сяргея Альбертавіча складалі відэапраекцыі, прысвечаныя розным аспектам ягонай дзейнасці (дадам, што пэўны час Картэс быў дырэктарам Беларускай оперы, раней — галоўным музычным рэдактарам "Беларусьфільма", яшчэ

які паўстае праўдзівы вобраз часу. Пацёрты салдацкі медаль гаворыць асабіста мне пра вайну больш, чым эфектная відэакампазіцыя на плазменным экране. Невялікая прастора Уздзенскага музея вымагала канцэнтраванай інфармацыі. Ётым шляхам і пайшлі стваральнікі экспазіцыі. З дапамогай адносна невялікай колькасці выразных артэфактаў яны стварылі зразумелы апавед пра тое, якой Узда была калісьці. І напрыканцы — зноў пра выяўленчае мастацтва. Перлінай экспазіцыі Уздзенскага гісторыка-краязнаўчага музея можа ў перспектыве стаць (а можа і вылучыцца ў асобны музей) калекцыя твораў ураджэнца гэтага краю Міхася Рагалевіча (1932 — 2010). Іх багата ў сховішчах музея, на сценах — малая частка. Хто ведае гісторыю беларускага мастацтва ХХ стагоддзя, лагодзіцца, што творчая спадчына гэтага арыгінальнага мастака, вонкава падобнага на Ван-Гога і які Ван-Гог апантаннага жывапісакі, вяртае сур'езнага доследу і ператварэння ў брэнд. У сваім часе Рагалевіч успрымаўся "авангардыстам", а сёння яго ўпільны бачны ў карцінах тых, хто паціжынае сябе як рэаліста-традыцыяналіста. Калі пільна прыгледзецца, дык і ў "Традыцыі" той след знойдзецца.

Я гэта да таго, што як хыхарам Узды ў радасць паглядзець творы сталічных мастакоў, так гасцям з Мінска ў гонар выстаўціца ў музеі, дзе на сценах — творы мастака, якога можа шанавалі не толькі Уздзеншчына, але і прадмету перад выявай, лічу, што ўся Беларусь.

К

Сцена з оперы "Маладзёва" і балета "Хто я?". Фото прадастаўлены тэатрам.

Знакі Картэса

раней — загадкавым музычнай часткі Тэатра імя Янкі Купалы, зараз — прафесарстве ў Акадэміі музыкі). Прагучалі і асобныя творы мінулых гадоў. 45 гадоў таму дырыжор Юрый Цырук, тагачасны кіраўнік Дзяржаўнага камернага аркестра Беларусі, замовіў яму музыку для струнных. Па ўспамінах Уладзіміра Рылаткі, які ў той час быў артыстам гэтага калектыва, твор выконваўся з паўсотні разоў на розных пляцоўках. Потым на доўгі час быў забыты, а сёння ўспрымаўся, бы найноўшай прэм'ера, бо і па перапісаных мерках ён вельмі вынаходніцкі і майстэрскі, насычаны цікавымі выканальніцкімі рысамі.

Н.Б.: — Вынаходлівасць, схільнасць да пашырэння межэй — літаральна ў крыві гэтага кампазітара. **Н.Г.:** — Увасабленне балетнай партытуры таксама стала эксперыментам. Калісьці Нацыянальны балет Кубы замовіў Картэсу балет "Апошні інка", які там і быў пастаноўлены — у 1987 годзе. А нашы Юлія Дятля і Канстанцін Кузняцоў на аснове гэтай музыкі інтэрпрэтавалі адмысловую сэнсавую канву. Кампазітар

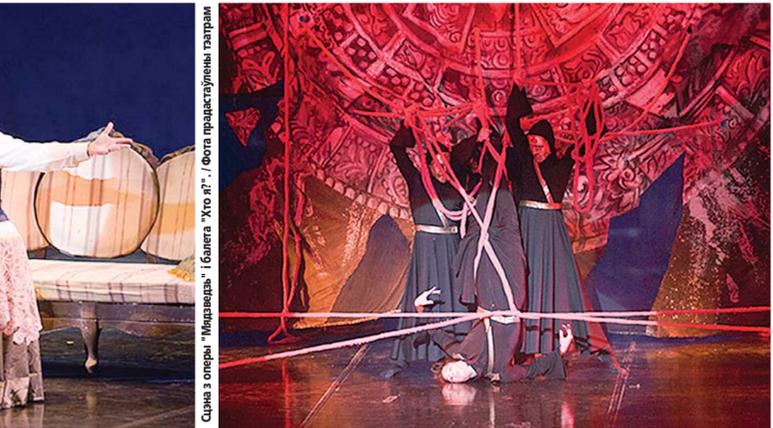
быў у захапленні ад пастаноўкі, але прызнаўся, што сёння, каб вярнуцца да партытуры, дык і сам штоосьці б у ёй змяніў. **Н.Б.:** — Ведаю, што многія таксама амаль цалкам і без усялякіх ваганняў прынялі новую пастаноўку. Асабліва ў мяне яна выклікала вельмі сур'езныя ўражанні. Пагаджуся, лібрэта новага балета — не толькі цікавае і актуальнае, але і адпаведнае той праблематыцы, што хвалюе кампазітара і увасабляецца ім у многіх іншых творах. Гэта магчымасць чалавека быць "не такім", як усё, кідаць выклік натоўпу, бяспатэннаму ў сваёй раз'юшанасці. У балете гэта вырашана праз аднолькавыя маскі на тварах герояў і іх далейшае "зрыванне" ў пошуках уласнага аблічча. Нагадаю, што нават самы маскі ў творчасці Картэса сустракаюцца неаднойчы. У яго ёсць аднайменная соіта для габоя балет Кубы, напісаная ў 1979 годзе, і трохчакставыя "Маскі-2" для цымбалаў і аркестра, створаныя на аснове колішняй Соіты для цымбалаў і фартэпіяна і пазначаныя 2011-м годам. Але канчатковае увасабленне не выявіла

Тэатральная плошча. Памяць

Гадоў дзевяць таму яна з'явілася ў Мінскім абласным драматычным тэатры ў кампаніі мастака-пастаноўчыка. "Брыгада" павінна была ставіць "Защоканага апостала" Андрэя Макаёнка, дзе мне адвобразілася роля галоўнага героя. Ала крытычным позіркам агледела мяне як працоўнага коніка і папрасіла распіліць кашулю. У вачах яе быў заўважны канчатковы прысуд: падыдзе.

Ад Алы Палухінай сыходзіла нейкая фантастычная аўра... Фармулючы лаянічкіна: "не адсюль". І гэта "не адсюль" вабіла да сябе, нібы магніт. А спектаклю наканавана было... не адбыцца. Збольшага — праз адуствасць выканаўцы галоўнай ролі, пошукі якога зацягваліся. У тэатры тым часам чарговы раз змяняўся мастацкі кіраўнік, і гэты спектакль выкрэслілі са спісу пастановак. Яна доўга смяялася ў трубку, калі я паведаміў ёй "навіну". Але Ала была не з тых людзей, якія адступваюць і адмаўляюцца ад сваіх ідэй. "Зацюканы апостал" у яе пастаноўцы усё ж такі выйшаў у далёкім Чалябінску.

Дзесяць праз сезон яе ўсё ж такі зноў запрасілі ў Мінскі абласны. Ётым разам стаўціць "Маленькі свет" Алены Папавай. Як вядома, снарад двойчы ў адну варону не патрапляе. І мне здаецца, яна цвёрда вырашыла прыкласці ўсе намаганні, каб стварыць адметны спектакль. Рэпэціравалі два месяцы з пэўным перапынкам. Яна паставіла увесь тэатр на вушы. Яна была жорсткай і звыш меры патрабавальнай як да актэраў, такі і да тэхнічнага персаналу. І пару разоў зазіраў за кулісы пад час рэпетыцый (ба кулісамі тады ўсё хадзілі на дыбакрах). Актрысы сядзелі на сцэне з тэкстамі роляў, нібы суркі, што затаіліся. Адна з іх потым з гумарам прызнавалася: "Раніца яна яшчэ грочука, але увечары супакойваецца".

Сцена з оперы "Маладзёва" і балета "Хто я?". Фото прадастаўлены тэатрам.

Здымайце маскі, капелюшы і... кіно

той глыбіні, якая чакалася. Узніклі хібы ў драматургіі. Відовішча і асабліва касцюмы Кацярыны Булгакавай уволуе скіроўвалі зноў зусім у іншы бок. Бо чорныя "шынялі", падпераныя рэзным і партупеяй, асацыююцца з казачнымі строямі ці адзеннем народаў Каўказу. Скінуўшы "амуніцыю", кожны з герояў ператвараецца ў чорна-чырвоны... ці то шкілет, ці то Кашча Бессмяротнага, а яшчэ боліць — у Д'ябла з балета Вялянціна Білаз'ева "Стварэнне свету". Календар інкаў, зроблены мастаком Аляксандрам Касцючэнкам і змешчаны на задніку, таксама вядзе да філасофскіх "габеленаў" Яўгена Лысіка ў эпізар'ёўскіх балетах. Але, у адрозненне ад іх, практычна "не працуе", застаючыся ўсяго толькі "карцінкай". Спроба здзейсніць яе, працягнуўшы вяртанне ў балет філасофскай тэмы, а не "пераказу" сожэтных перыпетый трэба толькі вітаць.

Н.Г.: — Завяршала музычна-тэатральную вечарыну опера "Мялэдзевы". Яе чарговае увасабленне — гэтым разам на вялікай сцэне, з поўнымі складам аркестра — яшчэ

Наша "снабженка", прыемная жанчына, што намагалася выканаць усе патрабаванні творчай часткі па максімуе, шарахалася ад Алы. Асабіста быў сведкай такой сцэны. У спісе рэжыіўты значыцца ноўтрук. Зразумела, купіць рабочы было накладна, і ставілася задача знайсці зламаны. "Дзе я вам яго знайду?" — пакпіла "снабженка" і імкліва пабегла прэч. Ала адкажала з усмешкай у спіну: "У спектаклі павінен быць сапраўдны ноўтрук, бутафорыя мне не падыдзе. І вы мне яго знойдзецца!". Рэжыізатары хапаліся за галаву і на паперках, ледзь не з рулеткай, замалёўвалі размяшчэнне рэжыіўту: каробак, баўлаў і іншай дробязі. Сунутая на сантыметр якая-небудзь рэч была смерці падобная. Ад супрацоўніцтва з прапанаваным кампазітарам Ала ў сілу невядомых мне прычынаў адмовілася. Дапамагчы падахвоціўся гукааператар. Ён правёў не адзін дзень у клуббах тытунёвага дыму, пакуль яна праслухоўвала інструменталку з яго калекцыі: дыск за дыскам, трэж за трэжкам...

ТЭКСТ
Алег ЧЭЧАНЕЎ, актёр Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача, рэжысёр

Гульня каштавала свечак. Гледзячы першы акт, я прасякнёўся тақ, што ў канцы ледзь стрымаўся, каб не расплакацца. У першую чаргу, не пазнаваў актрыс, сваіх калег. Яны ж родныя, але быццам і не... Іншыя... Зусім іншыя. Я разумею, што ў кожнага актэра з часам запазнаваецца свае штამпы. Як яна пазбаўляла ад іх цэлую трупу? Што яна з тымі актрысамі рабіла? Гэта і цяпер для мяне загадка. А прэм'ера праішла на "ура". Агледзімэнтшы... Яна доўга не

Здымайце маскі, капелюшы і... кіно

раз пераканала ў тым, што яна камерная паводле сваёй сутнасці. Гэта выяўляецца ў такой уласцівай жанру рысе, як найтонкая перадача чалавечых пачуццяў ва ўсёй папітры іх нават незаўважных адценняў. **Н.Б.:** — Думаю, больш за ўсё страціла публіка на галёрэі, не бачачы выразнай мімікі артыстаў. Дый акустыка вялікай залы патрабуе некаатора фарсавання гуку. Але тройца салістаў — Алена Будзэлева, Станіслаў Трыфанаў і Юрыі Балашко — была на вышыні. Рэжысёр Галіна Галкоўская не перанесла пастаноўку з Камернай залы, а зрабіла новую. Сімвалічным стаў тэатр ценяў з яго кантрастам вялізных і маленечкіх фігур — прадняга і далёкага панаў. А вось надзея пачуць сапраўдную яркасць фарбаў і ўсё багацце тэмбравых нюансаў партытуры, на жаль, не сапраўдзіцца. Аркестр пад кіраўніцтвам Івана Касцякіна пратрымліваўся "сярэдне-арыфметычным" паказальнікам, пабягаючы асаблівай дэталізацыі. І раз-пораз у памяці паўставала самае першае, напамінаюцца выкананне гэтай оперы Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі на чале з Аляксандрам Анісімавым, капі цудоўна данесена была кожная быццам бы "дробязь".

Н.Г.: — На юбілейных вечарынах моцным акцэнтам актуалізавалася агульнавядомае думка пра тое, насколькі кампазітары, у адрозненне ад тых жа мастакоў ці пісьмемнікаў, залежаць ад выканаўцаў — пасрадкаў паміж музычным тэкстам і слухачом. Музыка Картэса нараджала пазітыўныя пачуцці і эмоцыі, выклікала яркі асацыятыўны шэраг, запрашала да дыялогу. Музыканты выступалі не проста як "выканаўцы" з высокай тэхнічнай аснашчанасцю, яны былі па-сапраўднаму захоплены працэсам стварэння музычнага цэлага, паглыблення ў кампазітарскую задуму з пазіцыі сённяшняга дня. Таму музыка Картэса прагучала не проста выразна, яна засталася рэзаніраваць у свядомасці, заіграла новымі фарбамі і дала новыя імпульсы да раздумяў і аналітычных пошукаў.

Потым яна прыехала са світай крытыкаў. Былі водгукі захаплення. Адзін вымоўіў ў тэатральных колах журналіст напісаў артыкул, як заўсёды, вазью "ні пра што". А ў рэспертуары з'явіўся "дыямент" — "Маленькі свет".

Здавалася, што мы прасякнёўліся сімптыяй (з майго боку — безумоўна), і часта позімымі вечарамі размаўлялі праз сацыяльныя сеткі... пра ўсё: пачынаючы ад спраў у Маладзечанскім тэатры і заканчваючы тэатрам уволуе... Часам яна рэзка каментавала мае запісы ў блогу. Пасля аднаго паста аб пастаноўцы казкі: "Ты выказаў думкі ўсіх рэжысёраў, проста не ўсе рашаюцца сказаць сур'езна, ніколі не дачакаюся ад цябе гольскага спектакля"... І абурэнае: "Вось рэспертуажам, мяне, можа, я нешта не разумею: што азначае фармулёўка дыплома "за перспектыву рэжысёрскага мыслення"?". На гэта быў мой адказ: "Ну, гэта прызнанне, што спектакль, пабудаваны рэжысёрам, ёсць, гран-пры яму не належыць, паколькі малады яшчэ, пачатковец, таму і "за перспектыву..." Служайце, а давайце вы яшчэ што-небудзь ў Мінскім абласным паставіце?" І яна кожны раз адкавала адмовай, спасылаючыся на неістотны прычыны. А шкада. Хтосьці казаў, што ёй праналавіць паставіць "Маленькі свет" у Купалаўскім. Адак быў кароткім: "Я не стаюлю адну п'есу двойчы і не займаюся пераносамі".

Ала Палухіна, напэўна, была для многіх чалавекам, рэжысёрам, педагогам Акадэміі мастацтваў, які, шчытуючы радок з адной ролі, і працяпе пра нас жыццё ў танцы, нібы зорка!...

Сцена з спектакля "Маленькі свет". Фото прадастаўлены тэатрам.

выходзіла на сцэну, потым усё ж такі выйшла... У фае спытаў яе: "Чаму вы, Ала, не ідзеце на мастацкі савет?" Яна нічога не адказала, махнула рукоў і пайшла прэч, у ноч. Гітая абавязковая частка — не важная для яе, не патрэбная. Мабыць, трэба было застацца сам-насам са сваімі думкамі.

Потым яна прыехала са світай крытыкаў. Былі водгукі захаплення. Адзін вымоўіў ў тэатральных колах журналіст напісаў артыкул, як заўсёды, вазью "ні пра што". А ў рэспертуары з'явіўся "дыямент" — "Маленькі свет".

Здавалася, што мы прасякнёўліся сімптыяй (з майго боку — безумоўна), і часта позімымі вечарамі размаўлялі праз сацыяльныя сеткі... пра ўсё: пачынаючы ад спраў у Маладзечанскім тэатры і заканчваючы тэатрам уволуе... Часам яна рэзка каментавала мае запісы ў блогу. Пасля аднаго паста аб пастаноўцы казкі: "Ты выказаў думкі ўсіх рэжысёраў, проста не ўсе рашаюцца сказаць сур'езна, ніколі не дачакаюся ад цябе гольскага спектакля"... І абурэнае: "Вось рэспертуажам, мяне, можа, я нешта не разумею: што азначае фармулёўка дыплома "за перспектыву рэжысёрскага мыслення"?".

На гэта быў мой адказ: "Ну, гэта прызнанне, што спектакль, пабудаваны рэжысёрам, ёсць, гран-пры яму не належыць, паколькі малады яшчэ, пачатковец, таму і "за перспектыву..." Служайце, а давайце вы яшчэ што-небудзь ў Мінскім абласным паставіце?" І яна кожны раз адкавала адмовай, спасылаючыся на неістотны прычыны. А шкада. Хтосьці казаў, што ёй праналавіць паставіць "Маленькі свет" у Купалаўскім. Адак быў кароткім: "Я не стаюлю адну п'есу двойчы і не займаюся пераносамі".

Ала Палухіна, напэўна, была для многіх чалавекам, рэжысёрам, педагогам Акадэміі мастацтваў, які, шчытуючы радок з адной ролі, і працяпе пра нас жыццё ў танцы, нібы зорка!...